

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 21 iyun 2024-cü il Cümə № 106 (8479) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

DTX kibercinayətkar şəbəkəni ifşa etdi - ilginç təfərrüat

Dövlət və ictimai xadimlərin adından saxta müraciətlər hazırlayan dəstə ələ keçdi

yazısı səh.3-də

Azərbaycan Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatına rəhbərlik edəcək

yazısı səh.5-də

"Şimal-Cənub" dəhlizi layihəsindəki 13 ölkə - önəmli rol oynayanlar...

yazısı səh.10-də

Rusiya tarixi Zəngəzur səhvini düzəltməyə hazırlaşır? - ilginç iddia

yazısı səh.9-də

Fransanın Cənubi Qafqaza "hücum" planı - Paris realıq hissini itirib

yazısı səh.7-də

İran seçkilərinə bir həftə qalmış... - favorit dəqiqləşir

yazısı səh.8-də

Həcc ziyarətində təhlükəsizlik məsələsi - dini və dünyəvi baxış

yazısı səh.14-də

ABŞ tarixində ilk: atlar keçiddə dəyişdirilir - Baydeni seçkidə Obama əvəzləyəcək?

yazısı səh.12-də

Avropa İttifaqının komissarı Azərbaycanda səfərdədir

yazısı səh.6-də

Avropada türk ruzigarı - qardaş ölkənin yığmasına ümidlər böyükdür

yazısı səh.15-də

PARLAMENT BURAXILIR, NÖVBƏDƏNKƏNAR SEÇKİ KEÇİRİLİR - YAP-DAN RƏSMİ TƏŞƏBBÜS

Hakim partiya erkən seçki təklifini verdi; günü Prezident təyin edəcək

yazısı səh.3-də

Vaşinqton sülhə tələsdirir, Bakı şərtini açıqlayır, İrəvan isə...

XİN bəyan edib ki, sülh sazişi üçün Ermənistan qanunvericilik aktında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına son qoymalıdır, ABŞ isə hesab edir ki...

yazısı səh.5-də

Elman Nəsirov:
"TDT-yə üzv olan dövlətlərin birgə potensialı istənilən hədəfə çatmağa imkan verir"

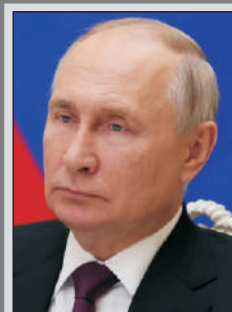
yazısı səh.6-də

Elçin Əfəndi

Ekspert:
"Plan yerlərini artırmaq lazımdır ki, təhsil üçün ölkədən kənara çıxmaların qarşısı alınsın"

yazısı səh.4-də

Putin yeni böyük ittifaq qurur - planda nələr var...

yazısı səh.11-də

Azərbaycanla Qırğız Respublikası arasında ikiqat vergitutma aradan qaldırılır

Azərbaycan Respublikası ilə Qırğız Respublikası arasında gəlirlərə görə vergilərə münasibətdə ikiqat vergitutma aradan qaldırılır.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin bu gün keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsində əksini tapıb.

Müzakirələrdən sonra "Azərbaycan Respublikası ilə Qırğız Respublikası arasında gəlirlərə görə vergilərə münasibətdə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması və vergidən yayınmanın qarşısının alınması haqqında Saziş" in təsdiq edilməsi barədə" qanun layihəsi parlamentin plenar iclasına tövsiyə olunub.

Kirayə mexanizmi ilə 399 yeni mənzil satışa çıxarılıb

Satmaq öhdəliyi ilə kirayə mexanizmi çərçivəsində vətəndaşlara daha 399 yeni, tam təmirli mənzillər satışa çıxarılıb.

Bu barədə "APA-Economics"ə İpoteka və Kredit Zəmanət Fondundan (Fond) bildirilib. Fondun təklif etdiyi yaşayış sahələrinin siyahısına Abşeron rayonu-nun Məmmədli kəndi, Zabrat-Kürdəxanı şossesi ünvanında yerləşən kompleksdə 147 yeni mənzil əlavə edilib. Mənzillər 1 və 3 otaqlı olmaqla, aylıq ödənişləri 520 manatdan başlayır.

Daha 252 mənzil isə Abşeron rayonu, Saray qəsəbəsi, Məhəmməd Əsədov küçəsində yerləşən kompleksdə təklif olunur ki, bunlar da 1 və 2 otaqlı yaşayış sahələridir. Mənzillərin aylıq ödənişi 376 manatdan başlayır.

Yeni mənzillər Elektron ipoteka və kredit zəmanət sistemi (EİKZS) üzərindən seçim üçün 28 iyun 2024-cü il tarixindən etibarən açıq olacaq. Vətəndaşlar yaşayış kompleksləri üzrə təklif olunan mənzillərin siyahısı ilə saytdakı keçid vasitəsilə tanış ola bilərlər.

Qeyd edək ki, Abşeron rayonunun Məmmədli kəndində yaşayış sahələrinin vətəndaşların seçiminə verilməsi ilə satmaq öhdəliyi ilə kirayə mənzil fonduna daxil olan ünvanların sayı 14-ə çatdırılıb. Onlardan 6 yaşayış kompleksi Bakı şəhərində, 6-sı Abşeron rayonunda, 2 yaşayış kompleksi isə Sumqayıt şəhərində yerləşir.

İndiyədək satmaq öhdəliyi ilə kirayə mexanizmi çərçivəsində 4700-ə yaxın vətəndaşla kirayə müqaviləsi bağlanıb.

Müraciətlərin qəbulu, onlara baxılması, yaşayış sahələrinin seçilməsi və rəsmiləşdirilməsi barədə ətraflı məlumatı fondun rəsmi internet sahifəsindən (www.mcgf.gov.az), "1549" Çağrı Mərkəzinə zəng etməklə, elektron sistemdən istifadəyə dair məlumatı isə EİKZS-də yerləşdirilmiş təlimatdan əldə etmək mümkündür.

Hande Harmancı: "Gələcəkdə daha çox çağırışlarla üzləşəcəyik, bu, qaçılmazdır"

Sağlamlıq hər şey deyil, ancaq sağlamlıq olmadan da heç bir şey mümkün deyil. Bütün inkişaf söylərində sağlamlıq bir nömrəli prioritet olmalıdır.

APA xəbər verir ki, bunu Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Azərbaycandakı Ofisinin rəhbəri Hande Harmancı "COP29-a aparar yol: Dayanıqlı və Davamlı gələcək" mövzusunda 29-cu ali səviyyəli toplantı çərçivəsində təşkil olunan panel müzakirəsi zamanı deyib.

"COVID-19 bunu bizə çox yaxşı öyrətdi. Bizə elə böyük sarsıntı vurdu ki, çox primitiv bir hissi, yaşamaq

instinkti işə saldı. Sərhədlərimizi bağladığ. Hökumətlərimizə, ÜST-yə, qonşularımıza qarşı getdikcə daha çox şübhəli yanaşdıq. BVF hesablamalarına görə, COVID-19 bizə təxminən 14 trilyon dollar ziyan vurub. Təkcə bu ÜDM-in 9%-ni təşkil edirdi və biz institutlara qarşı etimadın itirilməsinin, hələ də davam edən ictimai iğtiyəli toplantı çərçivəsində təşkil olunan panel müzakirəsi zamanı deyib.

İndi biz COP29 adlı başqa bir çoxərəfli qərar qəbul etmə prosesinə hazırlaşırıq. Söhbət şübhəsiz ekzistensial problemdən, iqlim dəyişikliyindən gedir. Amma bu dəfə qaçır qapıları bağlamağa yer yoxdur. Gedib yenidən həyata başlaya biləcəyimiz başqa planet yoxdur. Məsuliyyət götürmək və bununla bağlı addımlar atmaq gələcəkdə COVID-19 kimi pandemiyaların qarşısını almağın bir yoludur. Biz gələcəkdə daha çox çağırışlarla üzləşəcəyik, bu, qaçılmazdır. İnsanların həyatını xilas etmək, xərcləri azaltmaq və global sülhə, inkişafa töhfə vermək üçün hökumətlər, ölkələr qüvvələrini birləşdirməlidir", - Hande Harmancı qeyd edib.

Əhaliyə sarı, narıncı və qırmızı xəbərdarlıq

İyunun 21-22-də ölkənin bəzi rayonlarında gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı, narıncı və qırmızı xəbərdarlıq edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin rəsmisi Gülnarə Abbasovanın sözlərinə görə, sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq Bakıda və Abşeron yarımadasında, Şamaxı, Siyəzən, Altı-

ağac, Xızı, Şabran, Xaçmaz, Salyan, İmişli, Sabirabad, Ordubad, Culfa, Neftçala, Hacıqabul, Şirvan, Saatlı, Şəki, Balakən, Qax, Oğuz, Zaqatala, Tovuz, Samux, Ağstafa, Şəmkir, Qazax, Gədəbəy, Daşkəsən rayonlarında qısa müddətə küləyin sürəti 13.9-20.7 m/s olacaq.

"Narıncı xəbərdarlığa uyğun olaraq Tərtər, Bərdə, Ağ-

dam, Ağdərə, Göyçay, Yevlax, Zərdab, Ağcabədi, Beyləqan, Goranboy, Naftalan, Göygöl, Gəncə, Mingəçevir, Qobustan rayonlarında isə küləyin sürəti 20.8-28.4 m/s təşkil edəcək. Lakin Ağdaş və Ucar rayonlarında küləyin sürətinin qısa müddətə güclənəcəyi və qırmızı xəbərdarlığa uyğun olaraq 30 m/s-ə çatacağı ehtimal olunur".

İsrail ordusu "Hizbullah"ın əsas komandirlərindən birini məhv edib

İsrail ordusunun Livanın cənubundakı Deyr-Kifa şəhərinə aviazərbələri nəticəsində "Hizbullah" komandirlərindən Faisal İbrahim öldürülüb.

APA-nın "The Jerusalem Post"a istinadən xəbərinə görə, sözügedən şəxs təşkilatın bu ölkədəki cənub qanadına rəhbərlik edib.

Onun əsas vəzifəsi "Hizbullah"ın bölgədə törətdiyi və planlaşdırdığı terror hücumlarının təşkilindən ibarət olub.

Eyni zamanda İsrail ordusunun hərbi aviasiyası yer-hava tipli raketlərlə "Hizbullah" terrorçularının gizləndiyi ehtimal olunan obyektləri də hədəfə alıb.

Uşaqlarda anadangəlmə qüsurlar çoxalıb

Bu gün uşaqlarda anadangəlmə qüsurlar da çoxalıb.

APA xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyi Səhiyyə siyasəti şöbəsinin Ana və uşaqların sağlamlığının qorunması sektorunun müdiri Aynurə Zeynalova parlamentdə "Sağlam ailə modeli və nikah hüququ" mövzusunda keçirilən ictimai dinləmədə çıxışı zamanı deyib.

O qeyd edib ki, Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə nikahdan əvvəl müayinələr aparılır: "Müayinələr zamanı vətəndaşa deyə bilmirik ki, evlənməyin. Biz tövsiyə verə bilərik ki, siz talassemiya daşıyıcısı. Evlənsəniz, xəstə uşaq doğulacaq. Onları evləndirib-evlənməməsi özlərindən asılıdır. Bu gün həttə talassemianın artıq ağır formaları çoxalıb. Əvvəl alfa forması çox idisə, indi isə delta formasına keçib".

Iyunun 20-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) İdarə Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

YAP-dan Musa-vat.com-a verilən xəbəre görə, iclasın gündəliyi barədə məlumat verən YAP sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə son illər tarixi qələbələr əldə edilmiş, ictimai-siyasi həyatın, dövlət idarəçiliyinin bütün sahələrində çoxşaxəli və məqsədyönlü islahatlar uğurla və ardıcıl şəkildə həyata keçirilmişdir: "Bunun nəticəsi olaraq ölkəmiz özünün keyfiyyətə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. 2020-ci ildə Vətən müharibəsində qazanılmış şanlı Zəfər nəticəsində Ermənistanın 30 il davam edən işğalçılıq siyasətinə son qoyulmuş, ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa edilmiş, beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinin aliliyi təmin olunmuşdur. 2023-cü ilin sentyabrında həyata keçirilmiş antiterror tədbirləri ilə qanunsuz silahlı birləşmələr zərərsizləşdirilmiş, kriminal xunta rejiminin fəaliyyətinə son qoyulmuş, dövlətimizin suverenliyi onun bütün ərazisində bərqərar edilmişdir. Hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq işləri davam etdirilir, doğma yurd-yuvasından didərgin salınaraq illərlə məcburi köçkün həyatı yaşamağa məhkum olunmuş soydaşlarımız ləyaqətli şəkildə əzəli torpaqlarına qayıdılar. Müstəqillik tariximizdə ilk dəfə bütün ölkə ərazisində 2024-cü ildə keçirilmiş prezident seçkisi milli birlik və həmrəyliyimizin növbəti təzahürü olmuşdur".

YAP sədrinin müavini vurğulayıb ki, ölkəmizin dünyada nüfuzunun daha da yüksəlməsinə və beynəlxalq ictimaiyyətin Azərbaycana etimadının daha da güclənməsinə növbəti dəfə 2023-cü ilin dekabrında şahidlik etdik: "Belə ki, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri

Parlament buraxılır, növbədənənkənər

Seçki keçirilir - YAP-dan rəsmi təşəbbüs

Hakim partiya erkən seçki təklifini verdi; günü Prezident təyin edəcək

üzrə çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29, Kioto Protokolunun Tərəflər Görüşünün 19-cu sessiyası və Paris Sazişinin Tərəflər Görüşünün 6-cı sessiyası kimi mötəbər beynəlxalq tədbirlər 2024-cü ilin noyabr ayında Azərbaycanda keçirilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. Azərbaycanın global tədbirlərə ev sahibliyi sahəsində böyük təcrübəyə malik olmasını, həmçinin 2024-cü ili "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edərək iqlim dəyişmələrinə qarşı fəal mübarizə mövqeyi nümayiş etdirməsini nəzərə alaraq, COP29-un da ən yüksək səviyyədə keçiriləcəyinə və yeni uğura imza atılacağına əminik. Bu tədbirlər on minlərlə xarici qonağa Azərbaycanı

yaxından tanımaq, ölkəmizin bütün dünyada ədalətli sülhə, bərabərliyə, haqqa və hüquqa əsaslanan münasibətləri təbliğ və təşviq edən mövqeyini çatdırmaq üçün əlverişli fürsət olacaqdır".

Tahir Budaqov əlavə edib ki, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının və digər mötəbər beynəlxalq tədbirlərin keçiriləcəyi vaxtda - 2024-cü ilin noyabr ayında Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 981 maddəsinin II hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbəti seçkilər keçirilməlidir: "Həm seçkilərin, həm də qeyd olunan tədbirlərin

yüksək səviyyədə təşkili mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bundan əlavə, həmin dövrə ölkə parlamentinin tam fəaliyyətlə

marqlarını üstün tutaraq Milli Məclisin buraxılması və seçkilərin daha erkən keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etməlidir".

tərmələrinin tövsiyə edilməsi barədə yekdil qərar qəbul edilmişdir.

□ Musavat.com

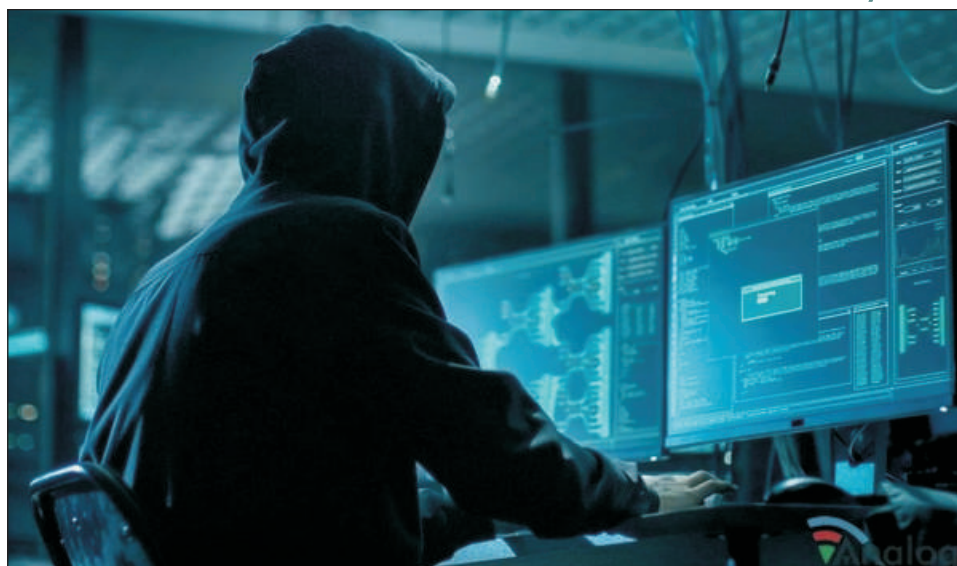
DTX kibercinayətkar şəbəkəni ifşa etdi - ilginclik təfərrüat

Dövlət və ictimai xadimlərin adından saxta müraciətlər hazırlayan dəstə ələ keçdi

Dövlət və ictimai xadimlərin adından saxta müraciətlər hazırlayan kibercinayətkar şəbəkə ifşa olunub. Bu barədə Musavat.com-a Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, kibercinayət yolu ilə Azərbaycan Prezidentinin, digər dövlət və ictimai xadimlərin adından süni intellekt proqramları - "deepfake" texnologiyaları vasitəsilə saxta videomüraciətlərin hazırlanması, bu yolla müxtəlif sosial şəbəkələrdə Dövlət Neft Şirkəti ("SOCAR"), "KapitalBank", "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" tərəfindən iri məbləğlərdə qazanc vədi verən saxta elanlar yaymaq və vətəndaşların pul vəsaitlərinin ələ keçirilməsi faktları ilə bağlı Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin İstintaq baş idarəsində Cinayət Məcəlləsinin 272.2.1, 272.2.2 (Müştəkkil dəstə tərəfindən təkrar olaraq kompüter məlumatlarını qanunsuz ələ keçirmə), 273-2-ci (Kompüter məlumatlarının saxtalaşdırılması) və 178.3.1 (Müştəkkil dəstə tərəfindən dələduzluq) maddələri ilə cinayət işi başlanılıb.

Məlumatda bildirilir ki, cinayət işi üzrə kompleks araşdırmalar apararaq kibercinayətlərin törədildiyi ölkələr müəyyən edilib, həmin dövlətlərin aidiyyəti orqanları ilə operativ pro-

sessual əməkdaşlıq çərçivəsində beynəlxalq kibercinayətkar şəbəkə ifşa olunmuş, qeyd olunan cinayət əməllərinin qarşısı alınıb. "Müəyyənləşdirilib ki, kibercinayətkarların yaratdıqla-

rı saytlara istinadən internetin Azərbaycan seqmentinin istifadəçilərinə təqdim edilən çoxsaylı saxta elanlarda vətəndaş-

lar müxtəlif investisiya layihələrinə pul vəsaiti yatırmağa dəvət edilən, köçürülən vəsaitlərin muntəzəm olaraq əhəmiyyətli

dərəcədə artması görüntüsü yaradılıb, vəd edilən investisiya qazancının zərərçəkmiş şəxslərin bank kartlarına köçü-

rülməsi adı altında, habelə kibercinayət yolu ilə sonuncuların kart məlumatları əldə edilərək həmin kartlardakı pul vəsaitləri ələ keçirilib, - məlumatda deyilir. Azərbaycanın və digər ölkələrin vətəndaşlarının külli miqdarda pul vəsaitlərini anoloji cinayət əməlləri ilə ələ keçirən beynəlxalq kibercinayətkar qruplaşmanın üzvləri Ukrayna ərazisində yerli hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib, transmilli müştəkkil dəstənin cinayət əməllərinin törədilməsində iştirak edən Azərbaycan vətəndaşları - 1998-ci il təvəllüdlü Zöhrabov Rafiq Mahir oğlu və 1979-cu il təvəllüdlü Niftaliyev Sərdar Əlixan oğlu Azərbaycanda cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub, məhkəmənin qərarı ilə barələrində həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Hazırda cinayət işi üzrə araşdırmalar və beynəlxalq hüquqi əməkdaşlıqdan irəli gələn cinayət-prosessual tədbirlər davam etdirilir.

Hazırda ölkədə 100 minə yaxın abituriyent və onların valideynləri imtahan rahatlığı və gərginliyi yaşayır. Birinci cəhd qəbul imtahanlarında sualların çətinliyi, habelə buraxılış imtahanında bir qism şagirdin asan suallar hesabına yüksək bal yığması səbəbindən ümumilikdə 550-dən artıq bal toplayanların sayının artması, ikinci cəhd imtahanların isə daha çətin olacağı barədə proqnozlar xaoslu vəziyyət yaradıb.

Bu arada DİM sədri Məleykə Abbaszadənin keçid ballarının artacağı barədə açıqlaması onsuz da ayaqlar stress içində olan abituriyentləri daha da gərginləşdirib.

“Birinci cəhddən 30 bal toplayan abituriyentlər bir ay ərzində 100 bal toplaya bilməyəcəyini bildiyi üçün artıq ikinci cəhddə iştirak etmir”, - deyə Məleykə Abbaszadə “ASAN TV”yə açıqlamasında bildirib. O qeyd edib ki, keçən il III ixtisas qrupunda 600 baldan yüksək nəticə göstərən 370 nəfər var idisə, bu il birinci cəhddən sonra 947 nəfərdir. 500 baldan yuxarı nəticə göstərən 2116 nəfər idisə, bu il 3300 nəfərdir: “Bu o deməkdir ki, yüksək keçid balı olan prestijli ixtisaslarda keçid balı artacaq. Keçən il keçid balı 500 olan ixtisas bu il, ola bilsin, 550-yə gəlib çıxsın”.

Gərginlik yaradan digər məsələ tibb sahəsinə hazırlaşanlarla bağlıdır. Bəllidir ki, tibb ixtisası hazırda ölkədə yalnız Tibb Universitetində və Naxçıvan Dövlət Universitetində tədris olunur. Gözlənilirdi ki, bu il ATU-da qəbul plan yerləri artırılacaq. Çünki 20 faiz torpaqlarımız işğaldan azad edilib, hazırda Qarabağda məskunlaşma başlayıb. Bu səbəbdən tibb sahəsində də kadrlara ehtiyac çoxalıb. Bu gözlənti səbəbindən 4-cü qrupa - tibbə hazırlaşanlar çoxdur. Lakin indi bəlli olur ki, ATU-da qəbul planında tibb ixtisasında artım yoxdur, stomatologiyada isə cəmi 7 yer artırılıb. Hansı ki, ölkədə xeyli həkim vakansiyası var, bölgələrdə həkim çatışmır. Üstəlik, yeni açılan Qarabağ Universitetində də tibb ixtisası yaradılmadı.

Belə görünür ki, 550-580 bal toplayan xeyli abituriyent tibb sahəsi üzrə ali məktəbə düşməyə bilər. Habelə 3-cü qrupda da eyni balı toplayanlar prestijli ixtisaslardan kənarda qala bilər. Hansı ki, onlar 70-80 faiz göstəricili uşaqlardır. Belə onlar xarici ölkələrdə təhsilə üz tuta bilər. Bu isə ölkədən beyin axını deməkdir. Çıxış yolu nədir?

Təhsil eksperti Elçin Əfəndi mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”ə fikirlərini açıqlayıb: “İmtahanların

İlbəil artan keçid balları - xeyli abituriyent tibbi təhsil üçün xaricə üz tuta bilər

Ekspert: “Plan yerlərini bir qədər də artırmaq lazımdır ki, təhsil üçün ölkədən kənara çıxmaların qarşısı alınsın”

birinci mərhələsi başa çatıb. Ümumi mənzərə artıq bəllidir. İlk mərhələdə ümumi müsabiqədə iştirak edən 85 minə yaxın abituriyentdən I ixtisas qrupu üzrə sənədlərini təsdiq edənlərin sayı 30 150 nəfər olub. II ixtisas qrupu üzrə 23 957 nəfər, III ixtisas qrupu üzrə 25 146 nəfər, IV ixtisas qrupu üzrə isə 5929 nəfər birinci cəhddə imtahan verib. Bunların içərisində V ixtisas qrupu üzrə namizədlər də var. Ümumilikdə ali təhsil müəssisələri istiqamətində 100 mindən çox müraciət qeydə alınıb. Konkret I, II, III, IV ixtisas qruplarına gəldikdə isə bu ixtisas qruplarında müsabiqədə iştirak edənlərin sayı 85 min civarındadır. Birinci cəhd imtahanların nəticələrindən sonra, 2019-cu ildən kurikulum əsasında keçirilən imtahanlardan bu günə qədər buraxılış imtahanlarında ən yüksək göstəricilər qeydə alındı. 200 bal nəticə göstərən abituriyentlərin sayı kifayət qədər çox idi. Blok imtahan nəticələrində də xüsusi olaraq I, III, IV ixtisas qrupu 500-600-dən yüksək bal toplayanların çoxluğu ötən illərlə müqayisədə kifayət qədər çoxdur. İkinci ixtisas qrupu bu qruplardan bir qədər geri qalır. Amma orada da ötən illə müqayisədə ən yüksək bal toplayan abituriyentlərin sayı çoxluğu var. Qaldı ki, 85 min abituriyentin müraciəti əsasında ayrılan plan yerinə, qeyd etmək lazımdır ki, bu il 60 minə

yaxın plan yeri nəzərdə tutulub. Üç yeni universitet fəaliyyətə başlayır. Biri Qarabağ Universitetidir, buraya təxminən 1120-ə yaxın tələbə qəbulu nəzərdə tutulur, digəri Türkiyə-Azərbaycan Universitetidir - burada da 3 ixtisas üzrə cəmi 90 tələbənin qəbulu planlaşdırılır. Üçüncü isə ADA Universitetinin tabeliyində olan İtaliya Universitetidir. Orada da bir neçə ixtisas üzrə qəbul aparılacaq. Bir universitet də (Naxçıvan özəl universiteti) bağlandı. Yəni oradakı plan yerləri sıradan çıxır. İlk proqnoz kimi düşünmək olar ki, əgər 85 min nəfər müraciət edibse və bu qruplar üzrə cəmi 60 min yer ayrılıbsa, bu il təqribən 20-22 min nəfər müsabiqədən kənarda qalacaq. Bunlar da ümumi müsabiqə şərtini ödəməyənlərdir. Hər bir ixtisas qrupunda ümumi müsabiqə şərti belədir ki, 150 bal həddini keçməlidirlər. İkinci cəhd imtahan iyulun 7-14-də keçiriləcək. Ötən il müqayisədə ikinci cəhd imtahan verən abituriyentlərin sayı bu il çoxdur. Ötən ildən bəri I ixtisas qrupunda 1000 nəfər artıq abituriyent imtahan verəcək. II ixtisas qrupunda say azlığı var. III ixtisas qrupunda 500-ə yaxın artım var. IV ixtisas qrupunda isə 70 nəfər artıq iştirak edən var. Bu amil ixtisaslar üzrə formalaşacaq keçid ballarına təsir edəcək. Birinci cəhddən sonra nəticələr yüksəkdir, ikinci cəhd

də artacaqsa, bu, keçid balına təsir edəcək”.

O ki qaldı müsabiqədən kənar qalanların başqa ölkələrə üz tutmasına, ekspert bunları deyib: “Müsabiqədən kənar qalan 22 min şəxsin nəticəsi çox aşağıdır. Əlbəttə, 500-600 bal toplayıb, Azərbaycan universitetlərini istəmirsə, bu bizim üçün faciəvi qiymətləndirilə bilər. Amma kimsə 80-90 bal toplayırsa və kənarda qalırsa, onlar da kolleclərə, peşə təhsili istiqamətinə yönləndirilməlidir. Bu il plan yeri 3 minə yaxın artdı. Növbəti illərdə plan yerlərini bir qədər də artırmaq lazımdır ki, təhsil üçün ölkədən kənara çıxmaların qarşısı alınsın. O cümlədən peşə təhsili müəssisələri ilə bağlı güclü təbliğat aparılmalıdır. Aidiyyəti qurumlar çalışmalıdır ki, əhali yalnız ali təhsil deyil, peşə təhsili istiqamətinə yönəlsinlər. Xaricə beyin axınının qarşısını belə almaq olar”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov abituriyentlərin ən çox verdiyi suallara cavab verib: “I cəhd imtahanında toplanan baldan asılı olmayaraq II cəhd imtahanında iştirak edə bilərsiniz, 0 bal olsa belə. İxtisas seçimində iştirak etmək üçün hər hansı bir fəndən bal limiti yoxdur, iki fəndən 0, 1 fəndən 100-dən yuxarı bal toplamınsınızsa və buraxılış nəticəniz yaxşıdırsa, universitetə qəbul ola bilərsiniz.

siniz. Kolleclərə ixtisas seçiminə iştirak etmək üçün Azərbaycan dili üzrə minimal bal 10, riyaziyyat üzrə 10 bal, ingilis dili üzrə bal limiti yoxdur. I cəhd imtahanında yığdığınız imtahandan II cəhddə az yığsanız, avtomatik olaraq ən çox yığdığınız

niz bal göstərilir. I cəhd imtahanına elektron ərizə qəbulunda iştirak etməyən, yeni I cəhd imtahanında iştirak etməyən abituriyentlər II cəhddə qeydiyyatdan keçib iştirak edə bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məşavət”

Bakıda I sinfə qəbulla bağlı 31 mindən çox sorğu yerləşdirilib

Iyunun 20-nə (saat 11:00) olan məlumata əsasən, paytaxt məktəblərinin birinci sinfinə 31 225 uşaq üçün elektron sistem (<https://mektebeqebul.edu.az/>) vasitəsilə sorğu yerləşdirilib.

Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsindən APA-ya verilən xəbərə görə, paytaxt məktəblərinin birinci siniflərinə elektron qeydiyyat prosesi ilə bağlı valideynlər tərəfindən ünvanlanan 5 302 müraciət operativ şəkildə cavablandırılıb. Daxil olan müraciətlərdən 2 033-ü alternativ qeydiyyat mərkəzlərində, 107-si onlayn alternativ qeydiyyat mərkəzlərində (“WhatsApp” müraciətləri), 2 306-sı sistemin “Əlaqə” bölməsi vasitəsilə cavablandırılıb və valideynlərə müvafiq dəstək göstərilib. 856 valideyn isə 5, 6 və 7 sayılı “ASAN xidmət” mərkəzlərinin təhsil xidmətləri bölməsinə müraciət edib.

Qeyd edək ki, 2024-2025-ci tədris ili üzrə ümumi təhsil müəssisələrinin birinci siniflərinə elektron qeydiyyat sentyabrın 13-nə qədər davam edəcək. www.mektebeqebul.edu.az sistemi vasitəsilə özü elektron qeydiyyatdan keçə bilməyən və ya internet resurslarına çıxış imkanı olmayan vətəndaşlar aidiyyəti ərazi üzrə fəaliyyət göstərən ən yaxın alternativ qeydiyyat mərkəzinə (<https://baku.edu.gov.az/az/page/276>), eləcə də 5, 6 və 7 sayılı “ASAN xidmət” mərkəzlərinin təhsil xidmətləri bölməsinə müraciət edə bilərlər.

Vətəndaşlara alternativ qeydiyyat mərkəzlərində həftənin I-V günləri saat 10:00-dan 17:00-a qədər xidmət göstərilir. Valideyn alternativ qeydiyyat mərkəzlərinə müraciət edərkən övladını özü ilə aparmasına ehtiyac yoxdur.

Qeyd edək ki, sistemdə elektron qeydiyyatdan keçə bilməyən valideynlərə “WhatsApp” vasitəsilə (070-996-76-63, 070-996-36-62, 070-996-46-68) müraciətlərinin cavablandırılması üçün müvafiq işçi qrupları tərəfindən də zəruri köməklik göstərilir.

Azərbaycanla Ermənistan arasında real və davamlı sülh müqaviləsinin imzalanması üçün əsas şərt, başda “Ermənistan və Dağlıq Qarabağın birləşməsi”nə çağıran Ermənistanın Müstəqillik Aktına açıq şəkildə istinad edən Ermənistan Konstitusiyası olmaqla, bu ölkənin çoxsaylı hüquqi və siyasi sənədlərində təsbit edilmiş Azərbaycana qarşı davam edən ərazi iddialarına son qoyulmasıdır.

“Yeni Müsavat” xatırladır ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat katibi Ayxan Hacızadənin Ermənistanın Xarici İşlər Nazirliyinin 19 iyun tarixli bəyanatına dair şərhində bildirilib. Erməni baş nazir Nikol Paşinyan bugünlərdə açıqlayıb ki, bir ay içində sülh sənədini imzalamağa hazırdır. Lakin rəsmi Bakı İrəvanı qanunvericilik aktında düzəliş etməyə çağırır. Paralel olaraq isə Ermənistanın silahlandırılması Azərbaycanı narahat edir və sülh prosesinə zərər vuran addımlar kimi dəyərləndirilir. Bakının sülh sazişini imzalamaq üçün beş bəndlik baza prinsipi var və aydın şəkildə şərtlər göstərilib. Belə fikirlər səslənir ki, COP29 konfransına qədər ən azı çərçivə sənədi imzalana bilər. Amma sülh mətninin razılaşdırılması üçün məktublaşma davam edir və getdikcə zaman daralır. O deməkdir ki, sülh mü-

Sülh prosesi ilə bağlı bu- na qədər ABŞ-dan da mühüm çağırış olub. Belə ki, İsveçrədə Ukrayna ilə bağlı Sülh Forumunda iştirak edən ABŞ Prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Ceyk Sallivan ikitərəfli görüşlər çərçivəsində Ermənistan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanla fikir mübadiləsi aparıb. Sallivan böyük ehtimalla Qriqoryana Azərbaycanla məsələləri sürətlə həll etməyi də tövsiyə edib. Bunu İrəvana səfər edən amerikalı diplomatlar da deyirlər. Vaşinqtonun mövqeyi belədir ki, nə qədər ki, Rusiyanın başı Ukrayna müharibəsinə qarışmış, Cənubi Qafqazda sülh və bölgə ölkələri arasında əməkdaşlığın başlanılması nail olmaq lazımdır. Vaşinqton Ermənistanın regional layihələrdə iştirakını, Orta dəhlizə qoşulmasını istəyir. Ancaq bunun reallaşması üçün Azərbaycanla Er-

Vaşinqton sülhə tələsdirir, Bakı şərtini açıqlayır, İrəvan isə...

XİN bəyan edib ki, sülh sazişi üçün Ermənistan qanunvericilik aktında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına son qoymalıdır, ABŞ isə hesab edir ki, nə qədər Rusiyanın başı qarışıb, sənəd tez imzalsın - ekspertlərin rəyi

kontekstində qeyd alınıb. Əgər bütün bu müqavilələr sülh sazişində öz əksini tapsa, saziş çox tez imzalana bilər”.

Politoloq Zaur Məmmədovun sözlərinə görə, Nikol Paşinyan səmimi olmadı. Onun fikrincə, konstitusiyaya dəyişmədi, əvəzində vaxtı apardı və Fransa ilə birlikdə gizli planları üzrə davranışına davam etdi: “Üçtərəfli bəyanat üzrə Zəngəzur dəhlizini açmayan, Zəngəzura fransız generallarını gətirən, bölgəyə Fransa- Hindistan hərbi texnikalarını dolduran və

görə ki, Azərbaycan konstitusiyasında hansısa qonşu dövlətin ərazilərinə iddialar yoxdur, sadəcə olaraq, hər bir dövlətdə olduğu kimi, ölkənin müdafiə qabiliyyəti, təhlükəsizliyi ilə əlaqədar ümumi yanaşmalar var. Ancaq Ermənistanın konstitusiyasındakı istinad nöqtələrində Azərbaycan, Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarından tutmuş erməni revanşist ideologiyasını təbliğ edən nüanslar mövcuddur”.

Ekspertin fikrincə, ikincisi, Ermənistan sülh gündəliyinə həqiqətən sadıqdırsa, Azərbaycanın

Azərbaycan Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatına rəhbərlik edəcək

Macaristanın paytaxtı Budapeşt şəhərində Avropadaxili Vergi Administrasiyaları Təşkilatının (IOTA) 28-ci Baş Assambleyası çərçivəsində inzibati sessiya keçirilib.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətindən (DVX) “APA-Economics”ə verilən məlumata görə, xidmətin reisi Orxan Nəzərlinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti tədbirdə iştirak edib.

Baş Assambleyanın inzibati sessiyasında IOTA prezidenti, Macarıstan Milli Vergi və Gömrük Administrasiyasının sədri Ferens Vaquyhelyi çıxış edib. 2023-2024-cü illər üzrə prezidentliyi barədə məlumat verən Ferens Vaquyhelyi bu zaman çərçivəsində görülmüş işlər və əldə edilmiş nəticələr barədə danışmış. Sonra IOTA-nın cari və ortamüddətli perspektivdə fəaliyyətini əhatə edən sənədlər səsvermə yolu ilə təsdiq edilib.

Baş Assambleyanın inzibati sessiyasında 2024-2025-ci illər üzrə IOTA-nın prezidenti vəzifəsinə Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin (DVX) reisi Orxan Nəzərli seçilib. Sessiya çərçivəsində 2024-2025-ci illər üzrə IOTA İcraiyyə Şurasının üzvləri də seçilib. İcraiyyə Şurasında Belçika, Estoniya, Finlandiya, Macarıstan, Rumıniya, İsveç və İsveç təmsil olunacaq. Qurumun prezidentliyini həyata keçirən Azərbaycan DVX İcraiyyə Şurasına sədrlik edəcək.

Sessiyada çıxış edən DVX-nin reisi Orxan Nəzərli beynəlxalq vergi sistemində müasir trendlər və çağırışlar, vergi inzibatchılığının ortamüddətli dövr üçün prioritet inkişaf istiqamətləri barədə danışmış. Qeyd olunub ki, vergi inzibatchılığı yüksək səvişədə, məlumatlılıq və strateji yanaşmalar tələb edən dinamik sahədir. Xidmət reisi bildirib ki, son illər vergi sistemlərinə qloballaşma və rəqəmsallaşma nəticəsində müəyyən transformasiya müşahidə olunur. Beynəlxalq miqyasda bu transformasiya mükəmməl və müasir vergi sisteminin təşkilini, çağırışlara cavab vermək üçün vergi administrasiyalarının əməkdaşlığının gücləndirilməsini tələb edir.

Orxan Nəzərli Dövlət Vergi Xidmətinin IOTA-ya prezidentliyini ilk dəfə icra edəcəyini diqqətə çatdıraraq, iştirakçıları planlar barədə məlumatlandıraraq, bildirib ki, qarşıdakı dövr ərzində IOTA çərçivəsində əməkdaşlığın səmərəliliyinin artırılması üçün bütün səylərin səfərbər edilməsi nəzərdə tutulur.

Orxan Nəzərli vergi administrasiyaları tərəfindən effektiv mexanizmlərin tətbiqi məqsədilə müasir tendensiyaların yaxından izlənilməsinin vacibliyini qeyd edib. IOTA-nın 2023-2027-ci illər üzrə strategiyasında müəyyən edilmiş hədəflərin reallaşdırılmasına xüsusi diqqət yetiriləcəyini bildirən DVX reisi Assambleyanın potensialının gücləndirilməsinin və imkanlarının artırılmasının başlıca prioritetlərdən olacağını vurğulayıb. Xidmət reisi IOTA-nın növbəti Baş Assambleyasının Azərbaycanda keçiriləcəyini qeyd edərək bütün iştirakçıları ölkəmizdə təşkil olunacaq tədbirlər və planlaşdırılan təşəbbüslərdə fəal iştiraka dəvət edib.

Daha sonra IOTA prezidentliyinin rəmzi hesab edilən təşkilatın bayrağı Macarıstanın Milli Vergi və Gömrük Administrasiyasının sədri Ferens Vaguyheyli tərəfindən Azərbaycanın Dövlət Vergi Xidmətinin reisi Orxan Nəzərliyə təqdim olunub.

qaviləsinin imzalanması noyabrda sonraya, hətta gələnlə qala bilər.

Başqa tərəfdən, İrəvanda sönmək də olsa keşmiş Baqratın etirazları davam edir. İndiki halda sülh sənədinin imzalanması ilə hərəkət alovlanma bilər. Ermənistan hakimiyyəti həm də bundan qorxur. Əvəzində isə Paşinyan Türkiyə lideri Ərdoğanla telefonla danışdıqdan sonra Zəngəzura getməklə və orada demarkasiyanın vacibliyi haqda danışmaqla mühüm mesajlar verdi. Yeri gəlmişkən, Ermənistanın baş naziri hökumət rəsmiləri ilə Zəngəzura həsr olunmuş qapalı iclas keçirib. Bu barədə iyunun 20-də “Sputnik Armenia” məlumat yayıb. İrəvan mətbuatının qeyd etdiyi kimi, Nazirlər Kabinetinin iclası cəmi 20 dəqiqə çəkib. Daha sonra baş nazir ölkənin cənub bölgəsinə son səfərinin nəticələrini qapalı formatda müzakirə edəcəyini açıqlayıb.

ermənistan arasındakı məsələlər həll olunmalı, Zəngəzur dəhlizi açılmalı, Ermənistan konstitusiyasında qonşu dövlətlərə ərazi iddialarını əks etdirən bəndlər çıxarılmalıdır. İyunun 4-də isə Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan parlamentdə çıxış edərkən bildirmişdi ki, həm Ermənistan, həm də Azərbaycan bir-birinin konstitusiyalarında uzunmüddətli sülhün bərqərar olması üçün maneələr görür. Ermənistan parlamentinin sədr müavini Ruben Rubinyan isə bildirib ki, tərəflər arasında ərazi bütövlüyünün tanınması haqqında saziş var: “Bu saziş 2022-ci ildə Praqada, daha sonra Soçidə, sonra Brüsselə, daha sonra isə bu yaxınlarda baş nazirin müavirlərinin rəhbərliyi altında komissiyalarda müvafiq demarkasiyanın görüşləri zamanı qeyd alınmış saziş

atəşkəsi pozan erməni rəhbərliyi. Üstəgəl, Şahraman-yan İrəvanda oturaraq özünü “Dağlıq Qarabağın prezidenti” adlandırır. Bütün sadalananlar və fransız-erməni gizli anlaşması Azərbaycana qarşı yeni müharibə hazırlığından xəbər verir. Belə getmə, 40 kilometrlik ərazidə təhlükəsizliyi ordumuz qoruyacaq”. Ekspert hesab edir ki, Ermənistan rəhbərliyi nə qədər gec deyil, ağılı başına yığmalı, referendum getməlidir, əks halda, demarkasiya lazımı xəritələr üzrə təmin ediləcək.

Siyasi icmalçı Aqşin Kərimova görə, İrəvandan verilən bu açıqlama Azərbaycanın tələblərinə qarşı beynəlxalq rəyin nəbzini yoxlayıb dəstək qazanmağa hesablanıb: “Ermənistan paralel olaraq, Azərbaycanı da analoji dəyişikliyə çağırır, amma bunun heç bir məntiqi yoxdur və absurd bir yanaşmaya söykənir. Birincisi ona

irəli sürdüyü fenomen və prioritetləri dəstəkləmək məcburiyyətindədir: “Prezident İlham Əliyevin açıqlaması göstərir ki, Ermənistan da konstitusiyaya dəyişikliyi Azərbaycanın Cənubi Qafqazda yaratdığı geosiyasi reallıqlar fonunda İrəvanın üzleşdiyi məcburi çağırışdır. Prezident İlham Əliyev regional sülh və təhlükəsizliyin parlaq gələcəyini təmin etməkdən ötrü Ermənistan bu zərurətləri xatırladır. Hesab edirəm ki, Ermənistan gec-tez regional şəraitə uyğunlaşmaqdan ötrü konstitusiyaya dəyişikliyinə gedəcək. Bu, İrəvanın regiondakı əməkdaşlıq platformasına transformasiyası üçün lazımdır, əks təqdirdə, İrəvan Bakının tələb və şərtləri əsasında regional layihələrə yalnız kənardan baxmalı olacaq”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Xəbər verdiyimiz kimi, Qırğızstanın Azərbaycan və Gürcüstan-dakı keçmiş səfiri Kayrat Osmonəliyev NATO və ya KTMT-nin analoqu olan regional təhlükəsizlik sisteminin yaradılmasını təklif edib. Diplomət Şuşada keçirilən beynəlxalq konfransda çıxışı zamanı regional təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində türk dövlətlərinin əməkdaşlığının və integrasiyasının dərinləşdirilməsinin, daha doğrusu, NATO və ya KTMT-nin analoqu olan regional təhlükəsizlik sisteminin yaradılmasının zəruriliyini vurğulayıb.

“Hər bir ölkənin təhlükəsizliyinin bütün regionumuzun təhlükəsizliyinin açarına çevriləcəyi Türk dünyası üçün təhlükəsizlik sisteminin yaradılması məsələsini gündəmə gətirməyin vaxtıdır. Başqa sözlə, əgər onu Türk Dövlətləri Təşkilatını Al ilə yanaşı, mövcud dünya analoqları ilə müqayisə etsək, gələcəkdə müdafiə itti faqı kimi “Türk NATO-su” və ya “Türk KTMT-si”nin yaradılması haqqında düşünməliyə”, - deyər Kayrat Osmonəliyev bildirib. Qeyd edək ki, bənzər fikirlər əvvəllər də irəli sürülüb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev isə bu yaxınlarda bəyan edib ki, Türk Dövlətləri Təşkilatı dünya siyasətində əsas söz sahiblərindən biri olacaq təşkilata çevriləcək. Türk Dövlətləri Təşkilatı yaranandan sonra ideya daha cəlbedici olmağa başlayıb. Bəs bölgədə və dünyada gedən təlatümlü geosiyasi proseslər “Türk NATO-su”nu nə dərəcədə zəruri edir? Rəsmi Bakı bu xüsusta nə düşünür? Zaman ordusu’na yaxınlaşıdır? Rusiya, İran və Qərbin buna reaksiyası necə olacaq?

Onu da qeyd edək ki, az öncə qardaş Türkiyənin BRİKS-ə qoşulandan sonra NATO-nu tərk edə biləcəyi barədə iddialar səslənmişdi.

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının dünyada çox güclü qüvvəyə çevrilməkdə olduğu bir həqiqətdir. Bunun üçün onun bütün resursları var: “İlk növbədə çox ciddi ərazi, coğrafi mövqe resursu var, 4,8 milyon kvadrat kilometr əraziyə malikdir. Həmçinin çox ciddi iqtisadi resursu malikdir, təxminən 4 trilyon dollarlıq bu ölkələrin birlikdə ümumi daxili-məhsulu təşkil edir. Eyni zamanda bu təşkilata üzv olan dövlətlərin ümumilikdə 200 milyon nəfərədək əhalisi var. Yeni burada çox ciddi insani resurslardan söhbət gedir. Ticarət dövriyyəsi 856 milyard dollara çatır. Bütün bunlar

TDT-dən “Türk NATO-su”na - mühüm gediş

Elman Nəsirov: “Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan dövlətlərin birgə potensialı istənilən hədəfə çatmağa imkan verir”

onu göstərir ki, sözün həqiqi mənasında bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv olan dövlətlərin birgə potensialı istənilən hədəfə çatmağa imkan verir. Amma əsas deviz odur ki, biz birlikdə güclüyük. Doğrudan da Türk dövlətləri bir yerdə təşkilatlanmış formada olanda istənilən hədəfə çatı bilərlər və hər birinin üzləşdiyi problemin tənzimlənməsində məhz bir yerdə olmaq öz sözünü demiş olar. Söhbət bu təşkilatın hərbi kontingenti kontekstindən getdikdə, bu məsələlər hazırda rəsmi müzakirə predmeti deyil. Daha çox Türk Dövlətləri Təşkilatını Avropa İttifaqı modeli baxımından qiymətləndirmək olar, nəinki NATO ilə müqayisə etmək. Söhbət bugünkü reallıqdan gedir. Bu baxımdan indiki halda “Türk NATO-su” yox, “Türk Avropa İttifaqı” terminindən danışsaq daha düzgün olar. Çünki Avropa İttifaqı bu gün dünyada ümumi daxili məhsulun təxminən 25 faizini istehsal edir və daha çox iqtisadi güc mərkəzi kimi tanınıb. Avropa İttifaqı ölkələrinin də hərbi-təhlükəsizlik məsələlərini NATO həll edir. Bu nöqteyi-nəzərdən hazırda daha çox “Türk Avropa İttifaqı” modeli ideyası daha aktualdır. Dediym potensialı da nəzərə alıqda Türk Dövlətləri Təşkilatının perspektivləri daha böyükdür, iqtisadi güc mərkəzi kimi tanınmaq, öz sözünü beynəlxalq aləmdə demək imkanları daha böyükdür. Amma gələcək reallıqlar məsələyə fərqli baxışları da istisna etməyə bilər. Amma söhbət bu

gündən gedirsə bugünkü reallıqlarla bağlı mənim subyektiv mövqeyim belədir. Gələcəyi gələcək göstərir”.

Hərbi ekspertlərə görə isə dünyada hərbi-siyasi proseslər o qədər təhlükəli istiqamətə alıb ki, türk dövlətlərinin özləri üçün təhlükəsizlik çətinə qurması zəruridir.

Azərbaycan cəmiyyətinin də böyük hissəsi bu mövqedədir ki, türk dövlətləri arasında əlaqələr həm də hərbi-siyasi əməkdaşlıq formatında qurulmalıdır. Ən son olaraq ötən həftə Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin Azərbaycan cəmiyyətinin Türk dövlətləri arasında əməkdaşlıq çərçivəsi barədə fikirlərini öyrənmək məqsədilə keçirdiyi ictimai rəy sorğusu bu nəticəni meydana çıxarmışdı. Nəticələrə əsasən, respondentlərin 6.0%-i türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın yalnız tarixi-mədəni əlaqələr çərçivəsində, 6.2%-i tarixi-mədəni və iqtisadi əməkdaşlıq çərçivəsində, 84.2%-i hərbi-siyasi əməkdaşlıq formatında qurulmasını istədiyini bildirib.

İctimai rəy sorğusunun nəticələri göstərir ki, Azərbaycan ictimaiyyəti regional təhlükəsizlik üçün vahid hərbi-təhlükəsizlik təsisatının qurulmasını istəyir.

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) dünyanın yeni güc mərkəzlərindən birinə çevrildiyini demək üçün tam əsas var. 200 milyondan çox insanın yaşadığı geniş bir coğrafiyanı əhatə edən, hərtərəfli iqtisadi potensiala, enerji resurslarına, nəqliyyat yollarına, eləcə də müasir ordulara malik TDT bu gün haqlı olaraq beynəlxalq platformalarda təmsil olunmağa iddialıdır. Quruma üzv

türk dövlətlərinin öz aralarında nümayiş etdirdikləri qarşılıqlı dəstək və həmrəylik onun bu iddiasının reallığa əsaslandığını isbatlayır. Mühəribələrin və münaqişələrin gətirdiyi xaosun hökm sürdüyü müasir dünyada cərəyan edən proseslər təhlükəsizlik sahəsinə xüsusi diqqətin yetirilməsini də vacib edir. Bu mənada türk dövlətləri də öz növbəsində müdafiə qabiliyyətlərini artırmalı, xarici təhdidlərdən qorunmaqdan ötrü lazımi addımları atmalıdırlar. Bu mənada TDT çərçivəsində təhlükəsizlik sahəsi, xüsusi xidmət orqanlarının məlumat mübadiləsi, informasiya seqmentində də ayrıca platformanın qurulması, vahid koordinasiyanın təşkili günnün tələbinə çevrilib. Bütün bunlarla yanaşı, TDT-yə daxil olan ölkələr aydın başa düşürlər ki, belə ciddi beynəlxalq ambisiyaları həyata keçirmək, həm bütövlükdə təşkilatın, həm də ayrı-ayrı üzv ölkələrin etibarlı təhlükəsizliyini təmin etməkdən ötrü Türk dünyasına güclü, müasir silahlı qüvvələr lazımdır”.

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov bu barədə bildirdi ki, bu gün Türk Dövlətləri Təşkilatında birləşən qardaş respublikalar gec-tez vahid ordularını, vahid təhlükəsizlik sistemlərini qurmalıdırlar. Bu addım reallaşanda dünyada söz sahibinə çevrilən bir güc mərkəzi meydana gələcək: “Türk Dövlətləri Təşkilatında Türkiyədən sonra ən güclü orduya malik dövlət Azərbaycandır. Eləcə də digər qardaş ölkələrin də silahlı qüvvələri inkişaf edir, güclənir. Azərbaycan Ordusu artıq xeyli

müddətdir Türkiyə ordusu modelinə keçid edir. Digər qardaş türk respublikalarında da bu proses sürətlə həyata keçirilməlidir. Bu prosesin bütün türk respublikalarında həyata keçirilməsi sonrakı mərhələdə vahid ordu, vahid təhlükəsizlik sisteminin formalaşdırılmasında öz rolunu oynayacaq. Türk dövlətlərinin gələcək təhlükəsizliyinin yüz faiz təminatı üçün bu qaçılmazdır. Dünyada geosiyasi, hərbi-siyasi proseslər o qədər təhlükəli istiqamətə alıb ki, türk dövlətlə-

rinin özləri üçün sarsılmaz təhlükəsizlik çətinə qurması zəruridir. Turan ordusu ən mükəmməl təhlükəsizlik çətinə ola bilər. Müasir Turan ordusunun qurulması bütün Türk dünyasının təhlükəsizliyinin, müstəqilliyinin təminatı deməkdir. Bizim arzuladığımız proses gələcəkdə NATO tipli Türk Ordusu Alyansına çevrilməsinə və vahid mərkəzdən idarə olunmasına nail olmaqdır ki, bunun gələcəyinə inam mövcuddur”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Avropa İttifaqının komissarı Azərbaycanda səfərdədir

Avropa İttifaqının iqlim fəaliyyəti üzrə komissarı Vopke Hoekstra Azərbaycanda səfərdədir.

APA xəbər verir ki, Al komissarı bu barədə “X” hesabında bildirib.

“Hökumət nümayəndələri və vətəndaş cəmiyyəti ilə COP29 prioritetlərini və iqlim ambisiyalarını müzakirə etmək üçün tam gün Bakıdayam. Biz BƏƏ-də əldə olunan konsensusun bütün global enerji keçidi hədəflərini həyata keçirməli və bunu iddialı iqlim maliyyəsi vasitəsilə dəstəkləməliyik”, - Al rəsmisi qeyd edib.

Horadiz-Ağbənd dəmir yolunun tikintisi üzrə işlərin 56%-i tamamlanıb

“Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC (ADY) Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xəttində tikinti işlərini sürətlə davam etdirir.

ADY-dən “APA-Economics”ə verilən məlumata görə, 104,7 km uzunluğunda dəmir yolunun tikintisi üzrə işlərin 56%-i tamamlanıb.

Məlumata görə, Azərbaycanın əsas hissəsini Naxçıvanla bağlayacaq Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xətti boyunca irimiqyaslı körpülər də daxil olmaqla, 500-ə yaxın mühəndis qurğusunun tikintisi həyata keçirilir.

Cənubi Qafqazda sülh, əmin-amanlıq oluması üçün Fransa əlindən gələn hər işi görür. Detallar bəllidir, Paris Ermənistanı sülh sazişi imzalamağa qoymur, onu fitvalayır, Azərbaycana və Rusiyaya qarşı yönləndirir.

Təbii, Fransanın Cənubi Qafqazla bağlı idbar siyasəti baş tutan deyil, amma biz Ermənistanın da ağıllı davranmadığının şahidiyik. Fransa son olaraq Ermənistanı hücum silahları göndərəcəyini bəyan edib. Bakıdan isə buna sərt cavab verilib. "Fransanın Cənubi Qafqazla bağlı siyasətini səmərəli hesab etmirik, bu, zərərli siyasətdir". Bunu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev deyib. Hikmət Hacıyev bildirib ki, Fransanın Ermənistanı silahlandırması indiyə qədər əldə olunmuş nəticələrə, Qafqazda sülhə təhdiddir: "Bu, Cənubi Qafqaz regionunda sülhə heç bir halda töhfə vermir. Ermənistanla Azərbaycan arasında normallaşma ilə əlaqədar proseslərin aparılmasına və xü-

Fransanın Cənubi Qafqaza "hücum" planı - Paris reallıq hissini itirib

Ermənistanın silahlandırılması regionda eskalasiya risklərini artırır və analitiklər istisna etmirlər ki, "Sezar" özüyəriyən haubitsaların tədarükü Gürcüstan üzərindən baş tuta bilər; Bakı və Moskvadan rəsmi xəbərdarlıqlar var - təhlil

liyi ki, Ermənistan Cənubi Qafqaz regionunda işğal və təcavüz törətmiş dövlətdir. İşğalçı, təcavüzkar dövlətin yenedən silahlandırılması və militarizasiya siyasətinin həyata keçirilməsi heç bir halda məsuliyyətli siyasət hesab oluna bilməz".

Həmçinin Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi də məsələ ilə bağlı bəyanat yayıb. Bəyanatda deyilir ki, guya sülhü dəstəkləyən və Ermənistanın məhz müdafiə qabiliyyətini artırmağa yö-

xəbər verir ki, bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova iyunun 20-də keçirdiyi brifinqdə Fransanın Ermənistanı "Sezar" özüyəriyən haubitsaları ilə təchiz etməsini şərh edərkən bildirib. Onun sözlərinə görə, Paris bunu müxtəlif üsullarla edir: "Bu da daha bir addımdır. Biz bu barədə demişdik. Siz bunun bir daha təsdiqini görürsünüz. Fransa rəhbərliyi nə Ermənistanın maraqlarını, nə də hansısa bir xalqın maraqlarını rəhbər

ehtimalı var. Bundan əvvəl də belə fakt olub. Tiflisin bu şərəti yaratması təbii ki, Bakıda xoş qarşılanmayıb. Lakin Avropa İttifaqına namizədlik statusu almış Gürcüstanın bu qurumda dominant dövlət olan Fransa qarşısında şantajla üzləşdiyi də istisna deyil. Yeni Fransa Tiflis qarşısında bir minnət qoyur ki, siz AB üzvlüyünə namizəd statusu qazanmısınız, indi də Ermənistanı göndərdiyimiz silahların keçidinə şərait yaratmırsınız. Bu dəfə necə olacaq?

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, Fransanın Ermənistanı göndərdiyi əvvəlki zirehli texnika aşağı keyfiyyətli idi: "CAESAR haubitsaları isə 54 kilometr uzaqlıqdakı hədəfləri vurmağa imkan verir. CAESAR zirehli yük avtomobilinə bərkidilmiş artilleriya sistemidir. Bu səbəbdən artilleriya sisteminin yerini dəyişdirməsi asandır. Özüyəriyən CAESAR artilleriya qurğusu 1994-cü ildə "Nexter" şirkəti tərəfindən hazırlanıb, kütləvi istehsalı 2002-ci ildə başlanılıb, Fransa ordusuna isə 2008-ci ildən təhvil verilib. Özüyəriyən artilleriya qurğusunun ekipajı 5 nəfərdən ibarətdir, 155 mm-lik topa malikdir. Fransa ilə Ermənistan arasında yeni müqavilənin dəyəri haqqında məlumat verilməmişdir, CAESAR artilleriya qurğusunun birinin qiyməti 7 milyon dollara yaxındır. Fransa bir müddət əvvəl bu qurğulardan bir neçəsini Ukraynaya göndərmişdi. Rusiya informasiya mənbələri xəbər yaymışdılar ki, Rusiya ordusu həmin haubitsalardan ikisini ələ keçirib".

Politoloq hesab edir ki, beləliklə, Fransa Cənubi Qafqaz, o cümlədən Azərbaycan siyasətini korrektdə etmək istəmir: "Qərb ölkələri Ukraynanın müdafiə qüdrətini artırmaq barədə düşünürkən, Kiyev bu ölkələrdən daha çox hərbi texnika istəyərkən, Fransa Ermənistanı özüyəriyən haubitsalar göndərməyə qərar verib. Yenə eyni sual aktuallaşacaq: Fransa bu haubitsaları hansı ölkənin ərazisindən Ermənistanı çatdıracaq? Paris yəqin Tiflisi şantaj edəcək ki, "Qərb ölkələri ilə münasibətlərinizin gərginləş-

Aİ Rusiyadan maye qaz almasına sanksiya tətbiq edir

Avropa İttifaqı səfirlik səviyyəsində Rusiyaya qarşı 14-cü sanksiyalar paketini razılaşdırıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumatı Avropa Komissiyası Prezidentinin Katibliyi yayıb. Məlumatda yeni tədbirlərin mahiyyəti açıqlanmışdır, sadəcə, qeyd edilir ki, onların effektivliyini artırmaq üçün sanksiyalar paketində "həm məqsədli məhdudiyyətlər", həm də "deşiklərin bağlanması" tədbirləri var.

Sanksiya paketi bütün Aİ ölkələrinin nazirləri tərəfindən təsdiqlənmişdir, bundan sonra dərc olunaraq qüvvəyə minəcək.

Avropa Komissiyası sənədlə bağlı prosesi Ukrayna və Moldovanın Aİ-yə qəbulu ilə bağlı iyunun 25-nə planlaşdırılan danışıqlar başlamazdan əvvəl yekunlaşdırmağa çalışır.

Bundan əvvəl Brüsselin EUobserver portalı sənəd layihəsinə istinadən bu paketin əsas müddəalarını dərc edib. Aİ xüsusi ilə mayeləşdirilmiş təbii qazın tədarükünə və Rusiyadan helium idxalına məhdudiyyətlər tətbiq etmək niyyətindədir. Layihəyə əsasən, paket neft tankerləri donanmasına qarşı sanksiyaları və "ikili istifadə texnologiyalarına" girişi məhdudlaşdırmağı ehtiva edir.

Aİ həmçinin müğənni Polina Qaqarina da daxil olmaqla, 20-dən çox fiziki şəxsi və 22 hüquqi şəxsi qara siyahıya salmaq niyyətindədir. Məhdudiyyətlərə həmçinin Rusiyanın MİS Şirkətinin təsisçisi İqor Altuşkin, Carlsberg Group-un Rusiya aktivlərinin köçürüldüyü "Baltika" pivə istehsalı şirkətinin prezidenti Taimuraz Bolloyev, AEON korporasiyasının təsisçisi Roman Trotsenko və Internet İnkişaf İnstitutunun (ANO IRI) baş direktoru Aleksey Qoreslavski də daxildir. Bundan əlavə, siyahıya "müdafiə rəhbərləri, dövlət məmurları və enerji şirkətləri" daxil ediləcək.

Musavat.com

susilə də 19 aprelə sərhədlərin delimitasiyası ilə əlaqədar əldə olunmuş nəticələrə, bundan əvvəl 7 dekabrda iki ölkənin ali orqanları səviyyəsində birgə bəyanatın əldə edilməsinə və Cənubi Qafqazın sülh yolu ilə transformasiyası istiqamətində ciddi addımların atıldığı bir şəraitdə Fransanın regionda militarizasiya siyasəti həyata keçirməsi regiona ciddi təhdiddir. Bu, normallaşma prosesinə ciddi şəkildə bir zərbədir". Prezidentin köməkçisi qeyd edib ki, eyni zamanda Ermənistanın daxilində olan revanşist qüvvələrin bir növ həvəsləndirilməsinə xidmət edəcək bir addımdır: "Ona görə də Fransanın militarizasiya siyasəti, xüsusilə də Ermənistanı hücum xarakterli öldürücü silahları təqdim etməsi və Ermənistan-Fransa hərbi əməkdaşlığının genişləndirilməsi ciddi narahatlıq doğuran haldır. Hesab edirik ki, Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olaraq daha məsuliyyətli bir siyasət həyata keçirməlidir. Nəzərə alma-

nəlməmiş bəyanatlarına zidd olaraq, Ermənistanın ölüm-cül hücum silahları ilə təchiz edilməsində yarışan Fransa kimi ölkələrin Ermənistanın yeni gərginlik və təhdid mənbəyinə çevrilməsinə xidmət etdiyi bəllidir: "Bu siyasətin Ermənistanın növbəti mümkün təcavüzünə töhfə verdiyini nəzərə alaraq, nə qədər ki, gec deyil, bu addımlardan çəkinilməsi əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycanla Ermənistan arasında real və davamlı sülh müqaviləsinin imzalanması üçün əsas şərt, başda "Ermənistan və Dağlıq Qarabağın birləşməsi"ne çağıran Ermənistanın müstəqillik aktına açıq şəkildə istinad edən Ermənistan konstitusiyası olmaqla, bu ölkənin çoxsaylı hüquqi və siyahı sənədlərində təsbit edilmiş Azərbaycana qarşı davam edən ərazi iddialarına son qoyulmasıdır".

Rusiya da məsələyə sərt reaksiya verib. "Paris Cənubi Qafqazda silahlı qarşıdurmanın növbəti mərhələsinə təhrik edir". "Yeni Müsavat"

tutur. Paris ölkə daxilində və ya ölkələr arasında mövcud fikir ayrılıqlarından, ziddiyyətdən istifadə edərək öz konyunktur məqsədlərinə nail olmaq üçün alət kimi istifadə edir. Öz konyunktur məqsədləri deyəndə, mən təkcə Yelisey sarayının şəxsi maraqlarını deyil, həm də Fransanın NATO ideologiyasının daşıyıcısı kimi nəzərdə tuturam. Məhz buna bu cür yanaşmaq lazımdır. "Qərb silahlarının tədarükünün vəziyyəti yaxşılaşdıracağı region tanımıram". Bunu isə Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin Ermənistanın Fransadan "Caesar" haubitsaları almaq planlarını şərh edərkən bildirib.

Qeyd edək ki, Ermənistan Fransa ilə "Ceasar" özüyəriyən haubitsaların alınmasına dair müqavilə imzalayıb. Sənəd Ermənistan müdafiə nazirinin səfəri zamanı imzalanıb. Fransa bütün olanlara rəğmən niyə reallıq hissini itirib? Onun "qarnının sancısı" nədir? Yeri gəlmişkən, bu haubitsaların Gürcüstan üzərindən Ermənistanı çatdırılması

diyi indiki mərhələdə münasibətlərin normallaşmasını arzulayırsınızsa, hərbi yüklərin Gürcüstan üzərindən Ermənistanı çatdırılmasına şərait yaradın!"

Siyasi təhlilçi Asif Nərimanlının qənaətinə görə, Makronun Ermənistanı hücum silahları verməsinin "müdafiə xarakteri" daşıdığı və Azərbaycana qarşı olduğu bəllidir: "Xüsusilə "Sezar" artilleriya sistemlərinin göstəriciləri və dünyanın ən yaxşı haubitsaları arasında ilk üçlükdə olması fonunda. Hərçənd təcrübə bölgədə sülh gündəliyinə yarana biləcək risklərin Ermənistan üçün ağır nəticələrinin olduğunu təsdiq edir. İkincisi, bu müqavilənin Fransanın daxili siyasəti ilə də əlaqəsi istisna edilməməlidir. Avropa Parlamentinə seçkilərdə sağçılara məğlub olan Makron Milli Assambleyanı buraxdı, növbədənəkar seçkilərin I turu iyunun 30-da, II

туру iyunun 7-də keçiriləcək və bu seçki yarışında ona Fransadakı erməni icmasının səsləri lazımdır. Yarım milyondan çox erməni seçici var".

Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin ehtiyatda olan polkovniki Sadiq Akyar deyib ki, ölkəsi "Sezar"la demək olar ki, eyni parametrlərə malik "MKE YAVUZ T-155" haubitsalarını istehsal edir: "Qardaş Azərbaycan da istənilən vaxt bu haubitsaları əldə edə bilər. O bildirib ki, atış məsafəsi 40 km olan "Sezar"lar sürətlə yerini dəyişmək xüsusiyyətinə görə çətin hədəf sayılır: "Topu daşıyan yük maşınının sürəti isə saatda 90-100 km-yə qədərdir. Beləliklə, onu müəyyən etmək və vurmaq çətinləşir. Ona görə də bu haubitsaları Ermənistan ordusunu gücləndirəcəyi qənaətimizi bir daha təkrarlayırıq".

Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"

Müftə quyruq həsrətində

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Onsuz xalqımız safdır, təmiz qəlbidir, öz hökumətinə ürəkdən bağlıdır, yuxarıdan gələn hər sözə inanır, son illərin elmi-texniki yenilikləri də işi lap korlayıb, xalqın etimadından sui-istifadə edən dələduzlar ordusu yaranmışdır. Bunlar internet üzərindən milləti aldadır, son qəpiqlərini əllərindən alırlar. Ən geniş yayılmış üsullardan biri budur: hansısa rəhbər şəxsin saxta videosu hazırlanır, səsi, danışq tərz, görüntüsü əslindən seçilməyəcək dərəcədə ustalıqla düzəldilir, sonra bu uydurma “şəxs” deyir ki, bəs filan-filan şirkətləri özəlləşdirməyə çıxarmışam, gəlin, pul qoyun, pay yiyəsi olun, faiz alın, qaz vurun, qazan doldurun!

Halbuki xalqın azca savadı olsa bilərdi ki, bizim əsas dövlət şirkətlərinin özəlləşdirilməsi faktiki mümkün deyil. Həm ona görə ki, bunları əslində çoxdan özəlləşdiriblər, həm də bizim iqtisadiyyat elə bu şirkətlərin belində dayanır. Yer kürəsi okeanda üzən nəhəng tısbağanın belindəki üç filin üstündə durduğu kimi. Filin biri qaçıb getsə, planet suya düşər. (Mən özüm Yer in küre şəklində olmasına inanmıram. Elə olsaydı, biz ömrümüz boyunca hansısa nazirimizlə, deputatla üz-üzə gələrdik).

Hər nədirsə, dələduzlar belə saxta, “dip-feyk” texnologiyalı üsullarla xalqı aldadırdılar. İndi DTX belə beynəlxalq fırıldaqçıların ikisini tutduğunu bəyan etmişdir. Yaramazlar Ukraynada gizlənməmişlər. Təbii, bizim ölkədə dələduzluqla məşğul olmaq hər oğulun işi deyil. Bunun üçün lisenziya alınmalıdır. Zarafat edirəm, əlbəttə. Bu qədər həci, kərbəlayı, məşədi olan ölkədə insanların bir-birini aldatması qətiyyəti mümkün deyildir. Ona görə bir-birimizi aldatmaq üçün 1 apreli elan etmişik. Həmin gün hamı yalan danışır, əylənirik. Ürəyimiz partlayır 1 aprel üçün. 364 gün onun intizarında yaşayırıq. Nədi-nədi yalan danışacağıq.

Ancaq qədim əyyamlarda, AXC-Müsavat cütüylünün dövründə, Ağqoyunlu və Eldəgəzlər sülaləsi zamanı bizdə də bəzi dələduzlar at oynatmışdır. Məsələn, uzun illər bizi kölə kimi işlətdilər, pul-zad vermədilər, guya kommunizm qururduq. Həmin prosesin axırında bir kişi ekranda peyda olmuşdu, deyirdi stəkanda su qoyun, ona enerji üfürəcəm, içib bütün xəstəliklərdən qurtulacaqsınız. Eyni vaxtda maliyyə piramidaları yarandı, millətin sovetdən qalma üç-beş manatı da həmin lotuların cibinə getdi. Bizim bir qahım vardı, rəhmətə gedib, professor adam idi, ancaq elə “vahidbanklardan” birinin qarına keçmişdi. Nəse adında “Aleks”-zad olmalıydı, yadımda qalmayıb. Həmin fırıldaqçılar həтта səhm kağızına oxşar, arxasında havadan başqa heç nə olmayan vərəqlər çap etmişdilər, camaata və bizim qahıma satmışdılar. Professor tələyə düşmüşdüsə, sadə camaat nə eləsin?

Müstəqillik illərində muncuq düzenlər, üskük oynadanlar, özəlləşdirmə çəkələri, Eldar Mahmudovun nazirliyi, Ramiz müəllimin ağsaqqallığı və sairə bu kimi kələklərlə üzləşdik. Ümumiyyətlə, insanlar havayı, əziyyət çəkmədən, müftə gəlirlərə dünyanın hər yerində inanırlar, tək bizim başımıza gəlmir. Amerikadan Rusiyaya, Türkiyədən Çinə qədər hər yerdə belə dələduzların tələsinə düşən saysız adamlar olub, var, olacaq. Məsələn, mən son illərin bitkoin və xomyak kimi oyunlarının partlayacağı günü gözləyirəm. Hərçənd bu cürbəcür “koinlər” elə də havayı yaranmır, mayninq üçün nə qədər elektrik enerjisi sərf edilməlidir.

İqtisadiyyatda heç nə öz-özünə yaranmır. Əziyyət çəkmək, əmək sərf etmək lazımdır. Tək iqtisadiyyatda yox, həyatın bütün sferalarında əmək birinci şərtir. “Alahdan buyruq, ağzıma quyruq” olmur.

Olsa belə, diqqətlə baxın, başqa quyruq olması ehtimalı böyükdür.

İranda prezident İbrahim Rəisinin vertolyot qəzasında həlak olmasından sonra iyunun 28-ə təyin edilən erkən prezident seçkisinə bir həftə qaldı.

xarıb və onu studiyaya cırpaq debat keçirilən yeri tək edib.

İran siyasəti üzrə yazar Fikrət Fəreməzoğlunun sözlərinə görə, əsas rəqə-

qaldırmalı oldular. Amma bu 3 namizədin özünün bəlli bir elektoratu var. Cəlili zəif fiqur deyil, ultra sağda mövqeyi və gücü olan namizəddir. Bu kontingent İranda müəyyən elek-

cibliyi barədə təkidlərinə, həm də rejimin beynəlxalq legitimlik qayğılarına ziddir. İlk dəfədir ki, fundamentalistlərin strategiyası seçkiləri boykot etməyə çağıran müxalifətin

İran seçkilərinə bir həftə qalmış...

favorit dəyiqləşir

Prezidentliyə namizəd Məhəmməd Baqer Qalibaf sorğuda liderlik edir; analitiklərin fikrincə, mühafizəkar qanadın şansları yüksəkdir

Məlumata görə, seçkilərə bir neçə gün qalmış prezidentliyə 6 iddiaçı arasında 5 debat keçiriləcək. Bu arada İran universitetinin 1500 telefon müsahibəsindən istifadə edərək keçirdiyi son sorğunun nəticələrinə görə, iddiaçılar arasında 34,9%-lik dəstəklə Məhəmməd Baqer Qalibaf liderlik edir. Sorğuya əsasən, onu 26,3% səsle Azərbaycanlı Məsud Pezeşkian və 17,4% səsle Səid Cəlili izləyir. Nəticələrə əsasən Mustafa Pürmoammadi 8,6%, Əmir-Hüseyn Qazizadə Haşimi 6,7%, Əlirza Zakani isə 6,1% dəstəyə malikdir. Bir həftəyə seçki favoriti dəyişə bilərmi? Məlumdur ki, Məsud Pezeşkian prezidentliyə iddiaçılar arasında “islahatçı” düşərgəni təmsil edən yeganə namizəddir. Bəs “islahatçılar”la “mühafizəkarlar” arasında çox fərq qalıbmı? Azərbaycan üçün daha çox hansı namizədin qələbəsi sərfəlidir? Nəhayət, 28 iyun seçkisiində seçici fəallığı az öncəki parlament seçkilərindəki kimi aşağı olacaq, yoxsa?

Yeri gəlmişkən, Məsud Pezeşkianın vəkili Məhəmməd Fəzli seçkiqabağı televiziya debati zamanı qarşı tərəfə etiraz olaraq mikrofonu çıxararaq studiyada yerə cırpıb. Debatda ekspert kimi iştirak edən Şahab İsfəndiyari Məhəmməd Fəzlinin qanunları pozduğu üçün universitetdən və professorlar siyahısından çıxarıldığını bildirib. Bununla da Fəzli ali təhsilin statusuna zərbə vurub. M.Fəzli Ş.İsfəndiyarini yalan danışmaqda və yamaqda ittiham edib. Bunun ardınca vəkillə ekspert arasında mübahisə yaranıb. Aparıcı hər ikisinin mikrofonunu söndürüb. Məsud Pezeşkianın vəkili Məhəmməd Fəzlinin cavab verməsi üçün şərait yaradılması ilə bağlı müraciətinə aparıcı məhəl qoymayıb. Bundan sonra M.Fəzli duraraq mikrofonu çı-

bət Qalibaf, Cəlili və Pezeşkian arasında olacaq: “Qalibaf hazırda İran parlamentinin spikeridir. Həm dini elita, həm də SEPAH-la çox yaxşı münasibətlərə malikdir. Mühafizəkar qanadın sanbalı nümayəndələrindən hesab olunur. Səid Cəlili isə İran-İraq müharibəsində iştirak etmiş, uzun zaman hərbi elita ilə yaxşı münasibətə malik olmaqla bərabər, dini elitanın da az sayda seçkinlərindən biridir. O da Qalibaf kimi mühafizəkar qanadın nümayəndəsi hesab olunur. Sadəcə, ultra sağın təmsilçisidir”.

Jurnalistin fikrincə, xalq seçkilərə kütləvi şəkildə qatılmayacaq: “Məsələn, bu ilin martında keçirilən parlament seçkilərində seçici iştirakı cəmi 5-7 faiz təşkil etmişdi. Məcburiyyət qarşısında qalaraq, bu rəqəmi süni olaraq 35 faizə

lərlə çıxış edən, qismən İran xalqının rəğbətini qazanmış islahatçı qanadın mənsubudur: “Onun seçkilərə qatılması və islahatçılardan lideri Məhəmməd Xatəmi tərəfindən dəstəklənməsi bu kontingentin ona yardımçı olacağından xəbər verir. Bundan başqa, o, Azərbaycan əsillidir ki, bu da işə yarayan faktordur”.

Siyasi ekspert Cəmaləddin Quliyevin bildirdiyinə görə, Pezeşkiana səs verəcək seçicilərin ziyalılar və işgüzar dairələrdən, eləcə də iqtisadi təzyiq altında özünü əzilmiş hiss edən ailələrdən olması gözlənilir: “Buna görə də fundamentalistlər çalışırlar ki, insanlar seçki qutusunda uzaq tutulsun. Bu, dini rəhbərin seçkilərdə seçici fəallığının artırılması və insanları seçkilərdə iştiraka təşviq edilməsinin va-

olmasında məqsədi bu seçkilərin ölkədə müxalifətin, xüsusən də son illərdə küçələrə çıxanların gücünü ölçmək üçün bir növ referendum etməkdir. Etiraz elektoratu Pezeşkianı hakimiyyətə gətirə bilsə belə, dini lider əmindir ki, o, rejimin yetirməsidir və sistemin əleyhinə işləməyəcək. Mənbə qeyd edib ki, liderin bu mövqeyi görüş iştirakçılarının təəccübünə səbəb olsa da, Xəmeneyi mühafizəkarların parlament seçkilərində bir-birini təhqir etməsindən narazı qaldığına onlara başa sala bilsin. Analitik hesab edir ki, parlamentin indiki spikeri, mühafizəkarların ikinci mühüm namizədi olan Məhəmməd Baqir Qalibaf əsas mühafizəkar namizəd sayılan Səid Cəlilinin lehinə namizədliyini geri götürməkdən imtina edir.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

Rusiya ilə Ermənistan arasında yenidən soyuq küləklər əsməyə başlayıb. Nikol Paşinyanın Rusiyaya səfərindən, prezident Putinlə görüşündən sonra münasibətlərdə normallaşma ab-havası yaransa da, Fransanın dövrüyyəyə girməsi gərginliyi yenidən tətikləməkdədir.

Xüsusilə də Fransanın Ermənistanla silah satışını davam etdirməsi, üstəlik, fransız ordusunun Qafqaza gətirilməsi planının ortaya atılması Rusiyadan Ermənistanla qarşı qəzəbi artırır. Üstəlik, İrəvanın KTMT iclaslarını boykot etməsi də Kremlin səbrini daşımaqdadır.

Bu arada şimaldan yeni açıqlama gəlib. "Moskva rəsmi İrəvanın KTMT platformasının regional təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələlərində əməkdaşlıq üçün hər cür imkanlar yaratdığını anlayacağını gözləyir". Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin Ermənistanın KTMT-nin bu ilin iyun ayının 21-də Almatıda keçiriləcək Xarici İşlər Şurasının iclasında iştirak etməməsinə bu sözlərlə reaksiya verib. "Biz gözləyirik ki, erməni tərəfdaşlarımız regional təhlükəsizliyin təmin edilməsinin ən effektiv metodunun regional dövlətlər arasında əməkdaşlıq olduğunu və KTMT platformasının bunun üçün hər cür imkan yaratdığını başa düşəcəklər", - deyir Qaluzin qeyd edib.

Belə bir durumda Ermənistanın yanlış siyasətinin ona baha başa gələcəyi barədə rusiyalı ekspertlər də danışmaqdadır. "Anti-Rusiya ölkəsinə çevrilən Ukrayna Krim, Donetsk, Luqansk, Zaporijye və Xerson vilayətlərini itirdi. Anti-Rusiya çevrilən Ermənistan ən azı Zəngəzur (Qərbi Zəngəzuru - red.) itirəcək". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə tanınmış rusiyalı siyasi ekspert və məsləhətçi, "Milli Müdafiə" jurnalının baş redaktoru İqor Korotçenko öz facebook səhifəsində yazıb. Əslində Azərbaycana indi Qərbi Zəngəzur yox, Zəngəzur dəhlizi lazımdır. Hərgah Naxçıvanla quru əlaqəmizin hansı səbəbdən, nə vaxt itdiyi çoxdan məlumdur. Qərbi Zəngəzur bolşeviklər tərəfindən Azərbaycandan zorla qoparılaraq, xalqımızın iradəsi əleyhinə Ermənistanla birləşdirilib. Bununla belə, Bakı beynəlxalq hüquqa hər zaman sayğılıdır və bu məsələnin də nə vaxtsa dinc yolla həllinin tərəfdarıdır. Diger tərəfdən, Ermənistanı Ukrayna ilə, Azərbaycanı isə Rusiya ilə müqayisə etmək nə dərəcədə doğrudur? Yoxsa Rusiya Zəngəzurla bağlı tarixi səhvini düzəltməyə hazırlaşır?

Ekspertlərimizin mövzu ilə bağlı maraqlı fikirləri, təhlilləri var.

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a bil-

Rusiya tarixi Zəngəzur səhvini düzəltməyə hazırlaşır? - ilginclik iddia

Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını ortadan qaldırmasa, tarixi ədalətin bərqərar olunmasına şərait yaratmış olacaq - ilginclik gəlmə; siyasi analitiklərdən vacib açıqlamalar

dirdi ki, rusiyalı ekspertlər və siyasi şərhçilər, əksər hallarda proseslərə Ukraynada davam etməkdə olan müharibənin və təbii ki, informasiya savaşının tərkib hissəsi kimi yanaşırlar: "Bu baxımdan, hörmətli İqor Korotçenkonun fikirlərini daha çox konkret hədəf auditoriyaya ünvanlanmış mesaj, yaxud təbliğat elementi kimi qiymətləndirirəm. Tarixilik baxımından nəinki Şərqi Zəngəzur, bütövlükdə indiki Ermənistan Respublikasının ərazisi Azərbaycan xalqına məxsus torpaqlardır. Bu coğrafiyada nəinki Ermənistan, hətta erməni icması belə olmayıb. İrəvan xanlığının işğalından sonra bu ərazi də İrəvan quberniyası yaradılıb və Rusiya imperatoru II Aleksandrın göstərişi ilə burada etnik təmizləmə siyasəti aparılıb, əraziyə Türkiyədən, İrandan və digər ölkələrdən erməni əhali köçürülüb. Əgər məsələyə Rusiya Federasiyasının Rusiya imperiyasının "səhvlərinin düzəldilməsi" kontekstindən yanaşsaq, o zaman təkəcə Şərqi Zəngəzur deyil, bütövlükdə "Ermənistan" adlanan ölkənin ərazisi, yeni tarixi İrəvan xanlığının bir hissəsi Azərbaycana birləşdirilməlidir. Yeni İrəvan xanlığının ərazisinin işğalı və ilhaqının siyasi-hüquqi nəticələri aradan qaldırılmalıdır. Amma bəlli olduğu kimi, Azərbaycanın tarixi proseslərə fərqli baxış bucağı var və ölkəmiz dövlətlərarası münasibətlərdə beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə üstünlük verir".

E.Mirzəbəylinin sözlərinə görə, Ermənistanın Ukrayna ilə müqayisəsi isə tamamilə absurddur və nə tarixi, nə də hüquqi reallıqlarla yaxından-uzaqdan əlaqəsi yoxdur: "Mən məsələnin Rusiya-Ukrayna münasibətləri kontekstində tarixi müstəvidə dəyərləndirilməsindən çox uzağam. Ruslar və ukrainanılar eyni xalqın nümayəndələri və eyni xalqın qurduğu dövlətin varisləridir. İndi bu vərəsəlikdən kimə az, kimə çox pay çatıb, kim daha çox haqqa sahibdir, buyursunlar, özləri ayırd etsinlər, necə ki, etməyə çalışırlar. Amma biz slavyan ailəsinin bir üzvü deyilik, qurduğumuz dövlətlərdə də kimsənin payı yoxdur. Tarix boyu, nəinki Azərbaycan torpaqlarına, bütövlükdə Cənubi Qafqaza heç bir aidiyyəti olmayan ermənilərlə nəinki orta q dövlətimiz, heç orta q malımız da olmayıb. Mental olaraq da, biz azərbaycanlılarla, türklərlə ermənilər arasında Xəzərdən tarixi Mesopotomiyaya qədər bir məsafə var. Diger tərəfdən, əgər müasir beynəlxalq hüquq kontekstindən yanaşsaq, tarixi tarixin öhdəsinə buraxsaq, Ukrayna Ermənistandan fərqli olaraq, işğalçı deyil. Ermənistan isə 30 ilə yaxın Azərbaycanın tarixi və beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərini işğal altında saxlayıb, işğala da Azərbaycan Ordusunun rəşadəti, igidlərimizin qanı və canı bahasına son qoyulub". **Analitik qeyd etdi ki, Rusiya yaxın və böyük qonşumuzdur və qonşumuz olaraq da qalacaq:** "Münasibətlərimizin qar-

şılıqlı hörmət əsasında yüksək səviyyədə olması həm xalqlarımızın, həm də dövlətlərimizin maraqlarına uyğundur. Azərbaycan dövləti Azərbaycan xalqının dünyagörüşünün, mədəniyyətinin və əxlaqının ərsəyə gətirdiyi dövlətdir. Necə ki, xalqımızın ayrı-ayrı fərdləri hər zaman qonşularına münasibətdə səmimi, dürüst davranırlar, dövlətimiz də bu yüksək keyfiyyətlərin daşıyıcısı kimi ənənəni davam etdirir. İqor Korotçenkonun yanaşmasına, onun digər həmkarlarının fikirlərində də rast gəlmişəm və yanlış, həm də təhlükəli hesab edirəm. Mənə görə, rusiyalı ekspertlər, geridə qalan zaman kəsiyində cərəyan edən proseslərdən müəyyən qədər nəticə çıxarmalı, hadisələri yalnız öz maraqları və imkanları çərçivəsindən deyil, qarşılıqlı maraqlar və səmimi müttəfiqlik prinsipindən yanaşsalar, daha yaxşı olar".

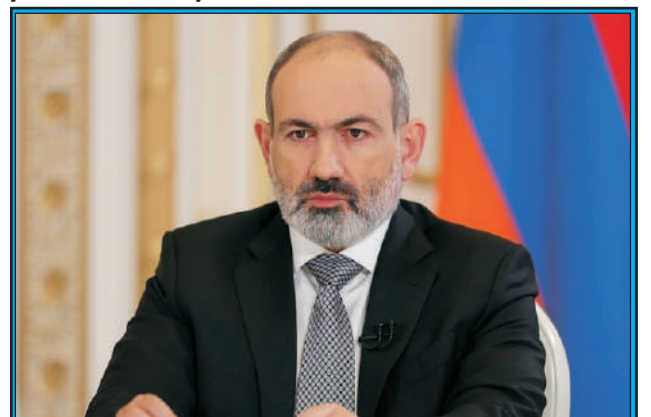
Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov da hesab edir ki, İqor Korotçenko Azərbaycanın dostudur və ölkəmizə münasibətdə obyektiv mövqeyi ilə seçilir: "Bununla belə, o, Rusiya dövlətinin maraqlarından çıxış edir və etməlidir də. Ona görə də onun bu fikirləri Rusiyanın Ermənistanı anti-Rusiya mövqeyindən çəkəndirmək istiqamətində apardığı siyasətə uyğundur. Yeni Ermənistan Rusiya ilə müttəfiqlik münasibətlərini dayandırsa, onun üçün pis olacaq, hətta ərazilərini itirəcək. Zəngəzur Azərbaycanın tarixi torpaqlardır.

Son deportasiyaya qədər həmin ərazilərdə azərbaycanlılar məskunlaşmışdı. Amma tarixi ədalətsizlik baş verib və hazırda o ərazilər Ermənistan dövlətinin ərazisi hesab olunur. Azərbaycan isə baş vermiş tarixi ədalətsizliyə baxmayaraq, beynəlxalq hüququn prinsiplərinə, o cümlədən dövlətlərin ərazi prinsipinə hörmət edən dövlət olaraq Ermənistanın ərazi bütövlüyünü Sovet İttifaqının süqutuna qə-

tinin öz ərazisindən digər ərazisinə, Naxçıvana maneəsiz gediş-gəliş əldə etməsi heç bir halda dəhliz ərazisinin üzərində eksteritorial yurisdiksiyanın olacağı anlamına gətirmir. Hətta Azərbaycan bu yollara mülkiyyət hüququ da tələb etmir, yəni beynəlxalq hüquqda tətbiq olunan servitud - yolların keçdiyi ərazilərin yüklü edilməsi - üsulunu da tələb etmir. Sadəcə, yoldan maneəsiz istifadə etməklə və yol xərcini - rüsumunu - ödəməklə sərnəşinlərin, yüklərin və nəqliyyat vasitələrinin yoxlanılmasından təhlükəsiz keçidinin təmin olunmasını tələb edir". **STM təmsilçisi də hesab edir ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında mövcud olmuş münaqişəni və müharibələri Rusiya-Ukrayna münaqişəsi ilə müqayisə etmək o qədər də uyğun deyil və ya müqayisə bu halda Rusiyanın xeyrinə olmayacaq:** "Azərbaycanın itirdiyi tarixi torpaqları yalnız Zəngəzurdan ibarət deyil. Amma bizim heç bir dövlətə ərazi iddiamız da yoxdur. Ermənistan isə başqa məsələdir. Onlar iddialarından əl çəkməsə, bizim də mövqeyimiz dəyişə bilər".

Fransanın qızıqırdıncılıq siyasəti, Ermənistanı yeni müharibəyə həvəsləndirməsi, bu ölkəyə SEZAR özüyeriyən artilleriya qurğuları göndərilməsini nəzərdə tutan sazişin imzalanması, Fransa ordusunun Ermənistanda yerləşdirilməsi ilə bağlı müzakirələrin başlanması eskalasiya riskini artırır. Sülhün üstündən xətt çəkilməsinə yönəlik təxribatlar Azərbaycanı sərt tədbirlərə vadar edə bilər. Konkretləşdirsək, Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını ortadan qaldırmasa, tarixi ədalətin bərqərar olunmasına şərait yaratmış olacaq!

□ Elsad PAŞASOY, "Yeni Müsavat"

Paşinyan Zəngəzurla bağlı qapalı iclas keçirdi

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan hökumət rəsmiləri ilə Zəngəzura həsr olunmuş qapalı iclas keçirib. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "Sputnik Armenia" məlumat yayıb.

İrəvan mətbuatının qeyd etdiyi kimi, Nazirlər Kabinetinin iclası cəmi 20 dəqiqə çəkib.

Daha sonra baş nazir ölkənin cənub bölgəsinə son səfərinin nəticələrini qapalı formatda müzakirə edəcəyini açıqlayıb.

□ Musavat.com

Rusiya və İran Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin işlək mexanizmə çevrilməsi üçün fəaliyyətlərini aktivləşdiriblər. İyunun ortalarında məlum olub ki, Azərbaycan, Rusiya və İranın nümayəndələri Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi çərçivəsində yükdaşımaları üzrə işçi qrupun yaradılması barədə razılığa gəliblər. Bu məlumatı TASS-a Rusiyanın İrandakı ticarət nümayəndəliyində Dağıstan hökumətinin nümayəndəsi Andrey Tanaev verib.

Onun sözlərinə görə, üç ölkənin rəsmiləri Rusiya-Azərbaycan və Azərbaycan-İran sərhədlərində sərhəd və gömrük terminallarına baxış keçiriblər: "Biz Dərbənddə Rusiya, Azərbaycan və İran nümayəndə heyətləri arasında ekspertlər səviyyəsində üçtərəfli görüş və Astara İran, Astara Azərbaycan, Astara Azərbaycanın Cənubu, Taqir-kent-Kazmalyar, Yarağ-Kazmalyar məntəqələrinin daxil olduğu gömrük və sərhəd məntəqələrinə baxış keçirdik".

O, İran tərəfi ilə bu görüşün keçirilməsi ilə bağlı razılaşmaların 2024-cü ilin fevralında Rusiya baş nazirinin müavini Aleksandr Novak və İranın neft naziri Cavad Oujinin sədrliyi ilə Tehrandə ticarət-iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Rusiya-İran hökumətlərarası komissiyasının iclası zamanı əldə olunduğunu açıqlayıb.

Rusiya rəsmisi deyib ki, Yarağ-Kazmalyar keçid məntəqəsində hər şey bir pəncərə prinsipi ilə baş verir: "Sənədləri təqdim ediblər, 30-40 dəqiqə ərzində hazırlayırlar, sürücüyə verirlər və gedir". Tanaev yükdaşıma məsələlərinin həlli üzrə üçtərəfli ekspert qrupunun iclasının "demək olar ki, on ildə ilk dəfə keçirildiyini" vurğulayıb.

Agentliyin həmsöhbətinin sözlərinə görə, ekspertlər səviyyəsində keçirilən görüşdə hər tərəfdən 9 nəfər olmaqla ümumilikdə 27 nəfər iştirak edib.

İyunun 20-də İran prezidenti vəzifəsini icra edən Mehəmməd Məhəmməd Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin tərkib hissəsi olan İranın Rəşt şəhərindən Xəzər limanına qədər olan dəmir yolunun hissəsinin açılış mərasimində iştirak edib. Mərasim İranın İRIB telekanalı tərəfindən canlı yayınlanıb.

Ənzəli azad iqtisadi zonasının ərazisində baş tutan tədbirdə İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrdad Bəzrəpəş də iştirak edib. Onların iştirakı ilə yeni dəmir yolu xəttində simvolik yükləmə-boşaltma işləri aparılıb.

Qeyd edək ki, iyunun 19-da "Tasnim" agentliyi ad çəkəndən Rusiya prezidentinin köməkçisi və Azərbaycan baş nazirinin müavininin mərasimində iştirakı planlaşdırıldığına dair məlumat yayıb. Lakin sonradan yayımlanan mərasimdə Azərbaycan nümayəndələrinin iştirakı qeydə alınmayıb.

İran tərəfinin məlumatına əsasən, Rəşt-Xəzər hissəsi 162 km uzunluğunda olan Rəşt-Astara dəmir yolunun

birinci mərhələsidir. Rəşt-Astara dəmir yolunun tikintisinə dair Rusiya və İran 2023-cü il mayın 17-də saziş imzalayıblar. O, Şimal-Cənub dəhlizinin quru hissələrini birləşdirəcək və dəhlizin Qərb marşrutunun iqtisadi səmərəliliyini artıracaq. Layihənin həyata keçirilməsi üçün Moskva Tehrana 1,3 milyard avro dəyərində dövlətlərarası kredit ayırıb, layihənin ümumi dəyə-

caq".

Azərbaycan hazırda ŞCD çərçivəsində infrastrukturun gücləndirilməsi üçün bir sıra mühüm layihələr həyata keçirir. Bura ilk növbədə dəmiryol sisteminin potensialının artırılması aiddir. Prezident İlham Əliyevin təsdiq etdiyi Azərbaycan ərazisindən keçən beynəlxalq dəhlizlərlə bağlı Fəaliyyət Planına əsasən, 2024-2026-cı illərdə Ələt-Os-

Onun sözlərinə görə, dəhlizə qoyulan vəsaitlər özünü artıqlaması ilə doğruldacaq, çünki çox gəlirli olacaq.

ŞCD-nin əsas həlqə ölkələri olan Rusiya və İranın hazırda Qərbin ən ağır sanksiyalarına məruz qaldığını, ABŞ-ın Hindistanı İranın Çabahar limanına investisiya yatırdığını görə sanksiya ilə hədələməsinə nəzərə alsaq, bu dəhlizin perspektivlərini yük-

dən təşəbbüsü ilə yenidən Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizi məsələsi gündəmə gətirildi. Bunun əsas səbəbi ənənəvi marşrutda dar boğazların artan yükləri ötürmək imkanlarının məhdud olması idi. Məsələn, 2021-ci il statistikasına görə, dünya ticarətinin 12 faizi Süveyş kanalından keçirdi. Bu, həddən artıq böyük həcmdir və kanalda baş verən adi bir qəza həftələrlə

mümkün prosesləri vaxtında icra edir. Cənab Prezidentin bununla bağlı ciddi tapşırıqları var və onların hamısı icra olunur. Dəhlizdə İran üzərindən ötürüləcək yüklərin 3 marşrutla Rusiyaya çatdırılması imkanı var: Türkmənistan və Qazaxıstan üzərindən, Xəzər dənizi vasitəsilə və Azərbaycan üzərindən. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, bunlardan ən əlverişlisi Azər-

"Şimal-Cənub" dəhlizi layihəsindəki 13 ölkə - önəmli rol oynayanlar...

Ekspert: "İştirakçı ölkələrin hər birinin üzərinə vəzifələr düşür, ən böyük işlər Rusiya və İranda görülməlidir"

ri isə 1,6 milyard avro olaraq qiymətləndirilir.

Bütün xəttin 2027-2028-ci illərdə tikiləcəyi gözlənilir. Rusiya səlahiyyətliləri bu layihənin Süveyş kanalına alternativ ola biləcəyini, həm Avropaya, həm də Rusiyadan Fars körfəzinə tranzit nəqli üçün başdan-başa marşrut yaradacağını gözləyirlər.

İyunun 19-da Rusiya prezidentinin müşaviri İqor Levitin Beynəlxalq Sibir Nəqliyyat Forumunun plenar iclasında videobağlantı vasitəsilə çıxışında bildirib ki, "Şimal-Cənub" beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi layihəsində 13 ölkə iştirak edəcək: "Şimal-Cənub" dəhlizi layihəsində iştirak edən demək olar bütün ölkələrlə - onların sayı 13-dür - razılaşma əldə edilib, onların hamısı iştirakını təsdiqləyib".

Levitin əlavə edib ki, hazırda Şimal Dəniz Yollarına (ŞDY) çıxışın inkişafına təcili ehtiyac var: "Uralda və Sibirə dəmir yolu xətlərinin tikintisi layihəsini həyata keçirmək lazımdır. Bu, Transsibir magistralında sıxlığı aradan qaldıracaq və Asiya ölkələrinə yükdaşımaları artır-

İyunun əvvəlində **Azərbaycan Dəmir Yolları QSC-nin sədri Rövşən Rüstəmov** jurnalistlərə verdiyi məlumata görə, Bakı-Astara dəmir yolu istiqamətində xüsusi plan üzə 2025-ci ildən layihələndirmə və tikinti işlərinin başlanması hədəflənir. O vurğulayıb ki, dəmir yolu infrastrukturunun müasirləşdirilməsi xüsusi proqram üzə həyata keçirilir.

R.Rüstəmovun sözlərinə görə, hazırda Bakı-Yalama istiqamətində yollar yenidən qurulur: "Növbəti ilin birinci yarım ilində bu istiqamətdə işlərin sona çatdırılması planlaşdırılır".

İyunun əvvəlində bir sıra xəbər agentliklərinin rəhbərləri ilə görüşən Rusiya prezidenti Vladimir Putin ŞCD ilə yüklərin Asiyadan Avropaya və əksinə Süveyş kanalından keçən marşrutdan ən azı 10 gün tez çatdırılacağını bildirib.

sək qiymətləndirmək olarmı?

Sualı cavablandıran iqtisadçı-ekspert Eldəniz Əmirovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Şimal-Cənub dəhlizi layihəsi hələ 1976-cı ildə 27 ölkənin iştirakı ilə Parisdə keçirilən Şimal-Cənub dialoqu kimi formalaşdırılıb: "Bu zaman Şimal dedikdə, inkişaf etmiş ölkələr, cənub isə inkişafa ehtiyacı olan ölkələr nəzərdə tutulurdu. Lakin sonradan SSRİ ilə Qərb ölkələri arasında münaibətlərin gərgin olması səbəbindən yüklərin Hindistan-dan digər marşrutla daşınması yoluna üstünlük verildi. Asiyadan Avropaya daşınan yüklər gəmilərlə vurularaq Hind okeanından Ədən boğazı, Qırmızı dəniz və Süveyş kanalından keçməklə Aralıq dənizinə daxil olurdu. Oradan isə Rusiyaya, Mərkəzi Avropaya paylanırdı. Şimalda yerləşən ölkələrə yüklər daha uzaq yolla gedirdi: Cəbəllütəriq boğazından Atlantik okeanına, oradan La-Manş boğazı və Baltik dənizi ilə Şimal ölkələrinə çatırdı. Lakin 2000-ci ildən Rusiya və İranın yeni-

yükdaşımalarda gecikmələrə səbəb olurdu".

Ekspert xatırladı ki, Azərbaycan ŞCD-yə rəsmən 2005-ci ildə qoşulub: "Mən bugünlərdə nəşr olunan "Avrasiyanın arteriyaları" adlı kitabımda Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinə geniş yer ayırmışam, çünki bu, çox böyük layihədir. Ümumilikdə Ermənistan da daxil olmaqla, dəhliz layihəsinin 13 iştirakçı ölkəsi var. Bu yeni marşrutun bir sıra üstünlükləri var. Məsələn, Süveyş kanalından keçən marşrutla müqayisədə xərclərdə 20-25 faiz azalma, daşıma müddətinin 3 həftəyə qədər qısaldılması var. Mumbaydan birbaşa Şimali Avropaya qədər 7200 km uzunluqdadır. Əvvəlki marşrutla Hind okeanından Avropaya 60 günə çatırdısa, yeni marşrutda bu müddət kəskin şəkildə azalır. Dəhlizin tam işlək vəziyyətə gəlməsi üçün iştirakçı ölkələrin hər birinin üzərinə vəzifələr düşür, ən böyük işlər Rusiya və İranda görülməlidir. Azərbaycan hökuməti ŞCD üzrə üzərinə düşən işləri həyata keçirmək üçün bütün

baycan üzərindən olandır".

E.Əmirovun sözlərinə görə, ŞCD üzərindən yükdaşımaların həcmi 2030-cu ilədək 30 milyon tona çatdırılması nəzərdə tutulur: "Bu hədəfə nail olunması üçün Rusiya və İran çox işlər görməlidir. Xüsusilə İranın ərazisindəki infrastruktur geridə qalır, onları müasirləşdirmək üçün maliyyə imkanları məhduddur. Məhz buna görə də 2023-cü ildə Rusiya İranın ərazisində Rəşt-Astara dəmiryol xəttinin çəkilməsi, İranın dəmiryol infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi üçün kredit ayırdı. İndi İran tərəfi dəmiryol xəttinin tikintisi üçün bütün texniki detalları razılaşdırıldığını bildirir".

Onu da qeyd edək ki, Ermənistan da ŞCD-yə qoşulub. İrəvan hökuməti Hindistanla Çabahar limanında operatorluqla bağlı razılığa gəlib, İran üzərindən ötürüləcək yüklərin bir qisminin öz ərazisindən daşınmasına nail olmağa çalışır. E.Əmirovun dediyinə görə, Ermənistanın ŞCD-nin hazırkı vəziyyətində onun tranzit ölkəsinə çevrilməsi real görünür: "İranın dəhlizin 3 mövcud marşrutu üzrə infrastrukturunu təkmilləşdirməyə imkanı çatmır. Bu ölkə Qərbin ağır sanksiyaları altındadır. Yeni Ermənistan qədər yüklərin daşınmasını təmin edəcək infrastrukturun qurulması üçün nə İranın özünün yə-tərincə maliyyə imkanları var, nə də Ermənistanın bunu maliyyələşdirməyə gücü. Yeni bir beynəlxalq nəqliyyat dəhlizinin tərkib hissəsi olmaq istəyən ölkə mütləqdir ki, öz ərazisində müvafiq infrastruktur qursun. Ermənistanın isə heç öz ərazisində yükdaşımaları təmin edəcək infrastruktur yaratmaq imkanı yoxdur. Bu baxımdan, yaxın 5 ildə belə Ermənistanın Şimal-Cənub dəhlizinin aktiv iştirakçısı olması perspektivini görmürəm".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

ABŞ Rusiya prezidenti Vladimir Putinin Şimali Koreyaya rəsmi səfəri və Pxenyan-da koreyalı həmkarı Kim Çen Inla strateji tərəfdaşlıq sazişi imzalamasını tərəfdaşlığın genişləndirilməsi kimi qiymətləndirir.

Bunu Ağ Evin Milli Təhlükəsizlik Şurasının Avropa üzrə baş direktoru Maykl Karpenter deyib.

Onun sözlərinə görə, bu, həm də Rusiyanın dünya səhnəsindəki yerini göstərir. Karpenter əlavə edib ki, Şimali Koreya, İran, Suriya və müəyyən dərəcədə Çin hazırda Kremlin ən yaxın tərəfdaşlarına çevrilib. Pekin Rusiyanı silahla təmin etməsə də, qabaqcıl silah sistemlərinin istehsalı üçün ikili təyinatlı məhsullar göndərir.

"Xüsusilə Rusiya hərbi sənayesi üçün bant, optika və müxtəlif avadanlıqların istehsalı üçün nəzərdə tutulan nitroselülozun tədarükündən gedir. Bütün bunlar Ukrayna, ümumilikdə Avropanın təhlükəsizliyinə təhlükəni artırır. Bu, geniş mənada Rusiyanın bir araya gətirdiyi koalisiyadır", - Ağ Ev rəsmisi vurğulayıb.

Bes prezident Vladimir Putinin Ağ Evin Milli Təhlükəsizlik Şurasının Avropa üzrə baş direktoru Maykl Karpenterin dediyi tərkibdə yeni "Cənub ittifaqı" qurması mümkün

ilə münasibətlərdə yenilik etmək cəhdi keçmiş ənənələrə söykənir və müəyyən qədər də bugünkü reallıqlarla bağlıdır. Bununla bağlıdır ki, "soyuq müharibə" dövründən fərqli olaraq indi Rusiyanın Qərblə münasibətləri tam açıq qarşıdurma müstəvisindədir. Hətta Ukraynada açıq müharibə meydanında üz-üzə gəliblər. Rusiyaya qarşı geniş sanksiyalar tətbiq olunur. Rusiyanın demək olar bütün istiqamətlərdə maneəvər imkanları məhdudlaşdırıldığı üçün özünün ənənəvi müttəfiqləri ilə daha da sıx ittifaqa getməyə məcburdur. Bu, təkcə Rusiya üçün deyil, eyni zamanda seçilmiş həmin ölkələr üçün də indiki şəraitdən çıxış yoludur. Hələ sovet dövründən indiyə qədər Qərbin bu ölkələrlə də münasibətləri gərgin olub. ABŞ Dövlət Departamentinin, beynəlxalq təşkilatların illik hesabatlarında həmişə İranın, Suriyanın, Şimali Koreyanın, başqa bir sıra ölkələrin adı dünyada terroru dəstəkləyən ölkələr kimi ke-

Putin yeni böyük ittifaq qurur - planda nələr var...

Qərbə qarşı "Cənub İttifaqı"; siyasi şərhçi: "Çinin regional ittifaqlara qoşulması ehtimalı çox aşağıdır"

şir, fəaliyyət meydanları daralır və aydan-aya daha ağır siyasi, iqtisadi vəziyyətə düşürlər".

Siyasi şərhçi hesab edir ki, Rusiyanın bu cür ölkələrlə hansısa ittifaq yaratması belkə də nominal olaraq mümkündür, yeni hansısa adla yeni bir ittifaqın elan edilməsi baş verə bilər. Amma bu da vəziyyəti ciddi dəyişməyəcək və Qərbə ciddi təhlükə yaratmayacaq: "Rusiyanın bu ölkələrlə sıx münasibətləri onsuz da uzun illərdən mövcuddur. Rusiya həmin ölkələrin bəziləri ilə başqa təşkilatlarda da bir

dimir Putin Koreya Xalq Demokratik Respublikasına sonuncu dəfə 24 il əvvəl, yeni 2000-ci ildə səfər etmişdi. Putindən başqa keçmiş SSRİ liderlərindən heç biri, o cümlədən Rusiyanın ilk prezidenti Boris Yeltsin Şimali Koreyaya səfər etməmişdilər. Putin isə bu ölkəyə ikinci dəfədir səfər edib. Putindən başqa dünya liderlərindən sadəcə Çin lideri Tsi Cinpin 2019-cu ildə Pxenyana səfər edib.

ABŞ və Cənubi Koreya Putinin Şimali Koreyaya səfərindən çox narahat olublar: "Vaşinqton və Seul hesab

ABŞ və Britaniya arasında Ukraynaya görə gərginlik yaranıb

ABŞ rəsmiləri Ukraynanın NATO-ya üzv olmaq yolunun "dönməz" olmadığını dedikdən sonra Böyük Britaniya və Vaşinqton arasında mübahisə yaranıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə "The Telegraph" məlumat yayıb.

Qəzet yazır ki, ABŞ iyulda Vaşinqtonda keçiriləcək sammitdə Ukraynaya NATO-ya üzlüklə bağlı yeni zəmanətlər vermək planlarından narahatdır. Böyük Britaniya isə birgə bəyanatda bəzi Avropa üzv ölkələrinin Ukraynanın NATO-ya üzlüyünü "dönməz" adlandırmaq təklifini dəstəkləyib.

ABŞ-ın fikrincə, heç bir son tarix olmadan üzlük üçün daha sadələşmiş "yaxşı işıqlandırılmış körpü" ifadəsindən istifadə yetərlidir. ABŞ rəsmiləri bildirirlər ki, NATO-ya daxil olmaq yolunu "dönməz" kimi təsvir etmək bəzi üzvlər, o cümlədən Macarıstan üçün qəbul edilməzdir.

Mərkəzi Avropadan olan diplomat nəşrə ABŞ-ın Ukraynanın üzlüyünə dair məsələdə "qeyri-müəyyənlik və lənglik"dən məyus olduğunu bildirib.

Bəzi üzvlər iyul ayında keçiriləcək iclasda Ukraynanın üzlüyünün "sürətləndirilməsi" ideyasını dəstəkləyir, bu da Kiyevə onun NATO-nun kollektiv müdafiə bəndi ilə müdafiə olunacağına daha çox əminlik verəcək.

Xatırladaq ki, NATO-nun 2023-cü ildə Vilnüsə keçirilən sammitində üzv ölkələr "Ukraynanın gələcəyi NATO-dadır" mövzusunda razılaşsalar da, onun qəbulu üçün son tarix təyin etməkdən imtina etmişdilər. Həmin vaxt Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski qeyri-müəyyən üzlük təklifini "görünməmiş və absurd" adlandırmışdı.

Nəşr qeyd edib ki, görünür, NATO-nun builki sammitində də heç bir tarix müəyyən edilməyəcək, lakin Ukrayna üçün yeni təhlükəsizlik təminatları olacaq.

Qeyd edək ki, iyulun 9-11-də Vaşinqtonda NATO-ya üzv ölkələrin liderlərinin görüşü keçiriləcək. Aprelin sonunda Almaniyanın baş katibi Yens Stoltenberq Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenskini görüşə dəvət etdiyini açıqlayıb.

Ukrayna baş nazirinin müavini Olqa Stefanişina daha əvvəl demişdi ki, Ukraynanın NATO-ya daxil olması ilə bağlı dialoqun irəliləməsinə mane olan iki əsas ölkə var. Onun sözlərinə görə, söhbət Almaniya və ABŞ-dan gedir.

□ Musavat.com

kündürmü? Mümkün olarsa Avropaya, Qərbə qarşı ciddi təhlükə yarada bilən ittifaq olacaq?

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın Şimali Koreya, İran, Çin, Suriya kimi ölkələrlə indiki münasibətlərində əslində fundament etibarilə yeni bir şey yoxdur. Hələ sovet ittifaqı zamanında Qərblə "soyuq müharibə"nin ən güclü vaxtlarında SSRİ-nin bu ölkələrlə münasibətləri çox yaxşı idi: "SSRİ dağıldandan sonra və onun hüquqi siyasi varisi olaraq Rusiya Federasiyasının indiyə qədərki dövründə də adıçəkilən dövlətlərlə ənənəvi yaxın münasibətlər olduğu kimi saxlanılıb. Həmişə də yüksələn dinamika üzrə gedib. Bu gün Rusiyanın Çinlə, Şimali Koreya, İran və Suriya

çib. Həmin ölkələrə Qərb ölkələri həmişə dünyada radikalizmi gizli şəkildə dəstəkləyən və terror təşkilatlarının fəaliyyətini dəstəkləyən ölkələr kimi yanaşıblar. Bugünə qədər də Çini çıxmaq şəraitlə, həmin ölkələr sanksiyalar altındadır. Sadəcə, Çinin çox güclü iqtisadiyyatı olduğu və Qərb ölkələri ilə dərin iqtisadi əlaqələrə malik olduğu üçün Çinə qarşı kəskin addımların atılmasından yayınırlar. Bu gün Rusiyanın sıxışdırılmış vəziyyətdə həmin ölkələrlə əlaqələri daha da sıxlaşdırmaq cəhdi Rusiyanın özünü müdafiə niyyəti ilə bağlıdır. Eyni zamanda o ölkələr də Qərbin təzyiqləri qarşısında özlerini müdafiə etmək üçün son addımlarını atırlar. Çünki bu ölkələrin Qərblə qarşıdurmada getdikcə imkanları məhdudla-

yardadır. Lakin Rusiyaya elə də böyük üstünlüklər gətirmirlər. Yeni bir ittifaqın da ciddi dəyişikliklərə səbəb olacağı gözlənilir. Məsələnin daha bir incə tərəfi var ki, Çin belə ittifaqlara rəsmi qoşulmaz. Çin mümkün qədər bitərəf siyasət aparmaq kursuna üstünlük verir. Çinin bu gün qarşı-qarşıya dayanan bloklardan hər hansı birinə birmənalı cəhətdən siyasi və hərbi cəhətdən qoşulması onun məhv olması demək olar. Çinin regional ittifaqlara qoşulması ehtimalı çox aşağıdır".

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirib ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin son aylarda xarici səfərlərinin sayını artırıb. O, ilk növbədə Ukrayna müharibəsində Rusiyaya dəstək verən dövlətlərə üstünlük verib. Kreml sahibi Çindən sonra Şimali Koreya və Vyetnama səfər edib. Vla-

edirlər ki, Rusiya hərbi texnologiyalarını Şimali Koreya ilə paylaşa bilər. Həqiqətən Rusiya ilə Şimali Koreya arasında iqtisadi əlaqələr aşağı səviyyədədir, 2021-ci ildə ticarət mübadiləsi cəmi 2 milyon dollar civarında olub. Doğrudur, sonrakı iki ildə ticarət mübadiləsi artıb və 29 milyona çatıb. Ancaq Rusiyanın Cənubi Koreya ilə ticarət mübadiləsi miqyasında bu çox kiçik rəqəmdir. Rusiya ilə Cənubi Koreya arasında ticarət mübadiləsinin həcmi 15 milyard dollardan çoxdur. Yəni bu rəqəmlərdən də görünür ki, Şimali Koreya Rusiyanın ticarət tərəfdaşı deyil. İki ölkə arasında əlaqələr siyasi dəstək müstəvisində qurulub. Pxenyan Ukraynaya qarşı müharibədə Rusiyaya dəstəyini ifadə edib. Vaşinqtonla Seulda əsas narahat edən məhz bu

amildir. Bu iki dövlətin rəsmilərinin fikrincə, Rusiya Şimali Koreyaya sualtı gəmilər, balistik raketlər üçün texnologiyalar ötürə bilər. Bu mümkündür. Rusiya ilə Koreya Xalq Demokratik Respublikası arasında Hər tərəfli Strateji Tərəfdaşlıq haqqında saziş imzalanıb. Bu sazişə görə, tərəflərdən birinə qarşı təcavüz halında hərbi yardımın göstərilməsi nəzərdə tutulub.

Pekin Kremlin tərəfdaşı olsa da, Rusiyanın Şimali Koreya ilə strateji tərəfdaşlığına ehtiyatla yanaşır. "Reuters" agentliyi Pekinin Qərbə qarşı Rusiya-Şimali Koreya ittifaqına qoşulmaq istəmədiyini yazıb. Pekinin Pxenyana böyük təsir imkanları var və Çin bunu Rusiya ilə bölüşmək istəmir".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

ABŞ-in 44-cü prezidenti Barak Obama qarşıdan gələn seçkilərdə hazırkı Amerika lideri Co Baydeni əvəzləyə bilər. Bu barədə Britaniyanın "Daily Mail" nəşri yazıb.

Qeyd olunur ki, Demokrat Partiyası bu riskləri Baydenin səhətinin pis olması ilə əlaqələndirir. Bu xüsusda hələdici məqam Baydenin Respublikaçılar Partiyasından prezidentliyə namizəd Donald Trampa qarşıdakı debati olacaq.

"Əgər Bayden Trampa debatda zəif çıxış edərsə, səhətinə yaranan problem əsas götürülərək o, başqa namizədlə əvəz oluna bilər", - məlumatda deyilir.

Qəzet həmçinin Co Baydenin yaşla bağlı problemləri ilə əlaqəli qəribə davranış hallarını xatırladı. O da vurğulanır ki, rəsmi tədbirlərdə Obamanı tez-tez Amerika liderinin yanında görmək olar.

Sabiq spiker Nensi Pelosi və eks-prezident Bill Klinton da Baydeni əvəzləyə biləcək namizədlər kimi göstərilir. Lakin Obama potensial əvəzedici namizəd kimi seçicilər arasında ən populyardır.

ABŞ-in prezident seçkiləri

ABŞ tarixində ilk: atlar keçiddə dəyişdirilir - Baydeni seçkidə Obama əvəzləyəcək?

Politoloq: "O, xarizma etibarı ilə Rusiya və Çin rəhbərlərindən geridə addımlayacaq"

ABŞ-in milli təhlükəsizliyinə təhdid kimi görürdü. Hazırda situasiya odur ki, böyük ehtimalla iyul ayının 15-də Respublikaçılar partiyasının qurultayında Tramp partiyanın namizədi kimi təsdiq olunaçaq. Bundan sonra istənilən cinayət işi onu seçki marafonundan kənarlaşdırma bilməyəcək. Amma Baydenlə bağlı məsələ fərqlidir. İlk seçkilər bitmədən, qanunvericilik konkret səbəblərə görə namizədin dəyişdirilməsinə imkan

şatlarda tərəfdarları ilə görüşlər keçirir və s. Belə halda yeni namizəd ən azı seçki kampaniyasının bu hissəsini keçirmədən ikinci hissəyə başlayacaq. İkincisi, hazırda ABŞ-da mövcud olan situasiyadan dolayı Obamanın seçkinin gedişatını dəyişmək imkanları məhdud olacaq. Dünyada millətçi hislərin artmasının müəyyən mənada ABŞ-da təsir etdiyini nəzərə alsaq, qaradərili namizədə əvvəlki seçkilərdə olduğu kimi səs

olacağı riskləri böyük olduğundan namizədin dəyişə biləcəyi ilə bağlı proqnozlarda həqiqət payı var. Yeni namizəd dəyişikliyi hakimiyyəti saxlamağa qarantıya olmasa da, Baydenin namizədliyi ilə müqayisədə daha ümidli görünə bilər. Həmçinin hər şey olduğu kimi buraxıb, hazırda mövcud olan namizədlərlə qatılma ehtimalları da böyükdür. Bu isə o demək olacaq ki, seçkinin udurulması variantı göz önünə alınıb. Başqa bir

tarixində belə bir ilk mümkün mü? Baydeni əvəzləyəcəyi təqdirdə Obamanın qələbə şansı necə görünür? Obama təzədən ABŞ prezidenti olsa, indiki anti-Rusiya kursu davam etdiriləcəkmi? Bəs Güney Qafqazla, Azərbaycanla bağlı siyasət necə olacaq?

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev Trampa müqayisədə Baydenin namizədlik məsələsinin bir qədər fərqli olduğunu qeyd etdi. Onun fikrincə, payızda ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkilərində namizədlərlə bağlı problemlər ilkin seçkilər başlanan gündən var: "Bu seçkinin 2 əsas namizədi- Demokratlar partiyasından Co Bayden, Respublikaçılar partiyasından Donald Tramp tərəflərini həmişə hədəfində olub. Bir tərəf Trampı çoxuluslu cəna-yətlərdə ittiham etməklə məhkəmələrə verirdi, digər tərəf isə Baydenin sağlamlığında ciddi problemlər olduğundan onun namizəd olmasını

verir. Əgər Bayden digər bir namizədlə əvəz olunarsa, yeni namizədin populyarlığından asılı olmayaraq bu ilk növbədə demokratlar üçün ciddi problem yarada bilər. Belə ki, Respublikaçılar ilk gündən səhətinə problem olduğunu bilib-bilə Baydenin namizəd kimi göstərilməsini dövlətə qarşı aksiya kimi dəyərləndirirdilər. Bu halda isə onların aylardır həqiqəti söylədikləri təsdiq oluna bilər. Digər əsas problem seçicilərin bir çoxunun bu addımı istəməyəcəyidir. Vəziyyətdən asılı olmayaraq demokratlara daim səs verən seçicilərlə bağlı ciddi problem yaşanmayacaq. Amma zaman-zaman səslərini sağa-sola verən seçicilər bundan hiddətlənib mövqelərini dəyişdirə bilərlər. Belə bir halda istənilən yeni namizəd hət-ta Barak Obama olsa belə, heç nəyi dəyişə bilməyəcək. Birincisi, ABŞ-da seçkiyə ilkin seçkilər başlanan gündən start verilir, namizədlər bütün

verilməsi də şübhə altında qalacaq. Adı hallanan Nensi Pelosinin də yaşı 80-dən yuxarıdır. Klinton isə özünü bu seçkilərdə iştiraka maraqlı deyil. Müşahidə etdiyim qədər Klinton Baydenin siyasi xəttini tam olaraq müdafiə etmir və bu da Bayden üzərindən siyasət yürüdən gücləri qane etməyəcək. O səbəbdən hesab edirəm ki, şanslarını bir kənara qoysaq adları hallanan namizədlərdən yalnız Obama bu gün aparılan siyasətin davam olunmasında maraqlıdır".

Ekspert Baydenin udurma ehtimallarını daha çox görür: "Əslində ABŞ-ın hazırkı xarici siyasəti məhz Barak Obamanın zamanında başla-yıb. Ondan sonra Tramp prezident olaraq bu siyasətə ciddi korrektələr etsə də, Bayden gələndən sonra Obamanın vaxtında aparılan siyasəti yenidən aktivləşdirmişdi. Hazırda Baydenin seçkiləri uduzacağı və ölkənin daxili və xarici siyasətində dəyişikliklər

variant az ehtimal olsa da, Trampın eyni mexanizm ilə geri çəkilməsi prosesi ola bilər ki, yeni namizəddən asılı olaraq şansları görə bilərik. Amma burada da seçicilərin belə bir dəyişikliyə etirazlarının şahidi ola bilərik. O səbəbdən hesab edirəm ki, fors-majör hadisələr baş verməyəcəyi halda Tramp namizəd olaraq sona qədər gedəcək. Bayden isə namizəd olaraq qalacağına, seçkinin udulması qaçılmazdır. Başqa namizəd olacağı halda isə, nə qədər çətin olsa belə seçki kampaniyası gedişatında az da olsa vəziyyəti dəyişmə şanslarını saxlaya bilər. Hazırda ABŞ-da ciddi güclər aparılan siyasətin dəyişməsinə maraqlı deyillər və bütün variantlardan istifadə etməklə hazırkı kursu aparılan siyasi komandanın növbəti 4 il üçün qalmasına çalışacaqlar. Amma başqa bir güc mərkəzləri də mövcuddur ki, dünyada yetişən və təhlükəli hədə-qədr gəlib çatan gərginli-

Dünya əhalisinin təxminən 10%-i hələ də acdır

Dünya əhalisinin təxminən 10%-i hələ də acdır. APA xəbər verir ki, bunu Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin "COP29-a aparılan yol - Dayanıqlı və Davamlı Gələcək" adlı 29-cu Ali Səviyyəli Toplantıda "Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Sektorunun xüsusi halı" adlı panel müzakirəsi zamanı deyib.

O bildirib ki, hamı iqlim dəyişikliyinə nəticələrinə məruz qalır.

"Meşələrin qırılması, torpaq eroziyası, səhrələşmə prosesi sürətləndirir".

O deyib ki, sudan səmərəli istifadə və su resurslarının qorunması digər vacib məqamdır.

"Bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələrdə, ən yoxsul ölkələrdə, suyun təxminən 80%-i kənd təsərrüfatına gedir. İnsanlara sudan səmərəli istifadə öyrədilməli və bunun önəmi hər zaman xatırladılmalıdır", - deyə o bildirib.

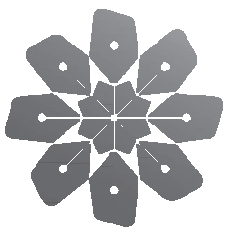
İsmayıl Serageldin deyib ki, ərzaq və kənd təsərrüfatı xüsusi diqqət tələb edir. "Əgər biz səmərəli şəkildə işləsək, bu sahələr problemin (iqlim dəyişikliyi) bir hissəsi yox, onun həlli ola bilər", - o əlavə edib.

yin artmasından çox narahatdırlar. O səbəbdən bu siyasətə qarşı olan birinin əli ilə gərginliyi azaltmaq siyasətini dəstəkləyə bilərlər".

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Amerikanın Rusiya və Çin liderləri ilə müqayisə olunacaq xarizmatik liderə ehtiyacının olduğunu düşünür. O, Baydendə bu xarizmanı görərsə də, Obamada görmür: "ABŞ-ın 44-cü prezidenti Barak Hüseyn Obamanın xəlfəsi Cozef Baydenin qarşıdan gələn seçkilərdə əvəzlənməsi ilə bağlı ehtimallar və analizlər hələ ötən ilin noyabrından dövrüyyəyə buraxılıb. Son dövrlərdə bu məsələ bir qədər aktuallaşıb. Fikrimcə, belə bir ehtimal ağılabatdır, amma indiki şəraitdə o qədər inandırıcı deyil. Çünki demokratların cəbhəsində Donald Trampa rəqib ola biləcək, reytingdə onunla uzlaşmağa qadir fiqurlar yoxdur. Əgər belə bir gedişat olarsa, Barak Obama da respublikaçı Trampa uduza bilər. Hətta mümkün ssenari reallaşarsa, Obama xarizma etibarı ilə Rusiya və Çin rəhbərlərindən geridə addımlayacaq. Co Baydeni əvəzləyəcəyi təqdirdə Obamanın Tramp qarşısında şanslarını analitiklər o qədər

də yüksək qiymətləndirmirlər. Hazırkı durumda Kamala Harrisin reytingləri Obamadan daha yüksəkdə dayanır. İndiki situasiyada Birləşmiş Ştatlara Donald Tramp kimi "döyüşkən" və Rusiya ilə münasibətləri, gərginliyi normalaşdıran bir siyasətçi lazımdır. Obamanın hakimiyyətə gəlməsi ehtimalı Cənubi Qafqaz üçün o qədər də ürəkaçan olmayacaqdır. Barak Obama dövründə ABŞ-Azərbaycan münasibətləri normaldan da aşağı bir şkalə ilə hərəkət edirdi. Ölkəmiz "söz və insan azadlığının boğulmasında" ittiham olunurdu. Amma Tramp dövründə biz 28 ildən sonra ərzi bütövlüyümüzü bərpa edə bildik. 30 illik erməni işğalına son qoymağı bacardıq. Hətta erməni lobbisi də o zamankı ABŞ prezidentinə təsir göstərə bilməmişdi. Bayden dövründə isə erməni lobbisi ölkəmizə qarşı bir çox məsələlərdə və məqamlarda çirkin kampaniyalarla yadda qaldı. Bu baxımdan, düşünürəm ki, Cənubi Qafqazda sülh prosesinin daha da inkişafı üçün Obama və ya Bayden fiqurundan daha çox Tramp kimi pragmatik siyasətçilərə ehtiyac var".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Son bir neçə gündür dünyanın müxtəlif ölkələrində anormal istilər qeydə alınır. Hindistanın Uttar Pradeş ştatında parlament seçkisi üzrə səsvərmənin son günündə istilər səbəbindən azı 33 nəfər seçki məntəqəsi işçisi ölüb. Bu barədə ştatın seçki komissiyasının rəhbəri Navdip Rinva jurnalistlərə bildirib. Ölənlər arasında seçki komissiyalarının əməkdaşları, sanitariya xidməti işçiləri və mühafizəçilər var. Komissiya rəhbəri deyib ki, ölənlərin ailələrinə 1,5 milyon rupi (18 min ABŞ dolları) məbləğində pul kompensasiyası veriləcək. Ölkədə istilər nəticəsində azı 100 nəfər ölüb.

Türkiyənin Mərmərə, Egey, Aralıq dənizi, İç Anadolu və Qərbi Qara dəniz bölgələrində havanın temperaturu mövsümi normadan 8-12 dərəcə yuxarı, digər bölgələrdə 4-8 dərəcə isti olacaq. Həftənin sonuna qədər Antalyada temperaturun 37-45 dərəcə olacağı təxmin edilir. Türkiyədə bu yay istinin rekord qıracağı ehtimalı var. Bu barədə İstanbul Texniki Universitetinin Meteorologiya fakültəsinin professoru Orxan Şen deyib. "İyul və avqust ayları indikindən daha da isti olacaq. Çox güman ki, rekord qıracaq. Keçən il İstanbulda termometrler 1938-ci ildəki 40,6 dərəcəni keçərək 41,3 dərəcə göstərmişdi. Bu, son 85 ilin ən isti günü olmuşdu. Bu il böyük ehtimalla 42-43 dərəcə olacaq. Hazır olun", - professor bildirib.

Onun sözlərinə görə, global istiləşmənin pik həddə çatdığı dövrdə qəfil meteoroloji dəyişikliklərin müşahidə edilməsi normaldır.

Global istiləşmə əsasən atmosfərə buraxılan qazların səbəbi olduğu düşünülen istixana effekti nəticəsində Yer kürəsində il boyu quruda, dənizdə və havada ölçülən orta temperaturun artmasına verilən addır.

Bu gün alimlər global istiləşmə ilə bağlı həmfikiridir. Qlobal İqlim Dəyişikliyi (GCC) sənaye, kənd təsərrüfatı və enerji istehlakı kimi insan fəaliyyəti nəticəsində atmosferdə miqdarı və sıxlığı artan istixana qazlarının yaratdığı global istiləşmə nəticəsində yaranan iqlim dəyişiklikləridir. Bu iqlim dəyişiklikləri quraqlıq, səhralaşma, qeyri-sabitlik və yağışlarda sapmalar, daşqınlar, tayfunlar, tufanlar, tornadolar və s. meteoroloji hadisələrin artması kimi əlamətlərlə özünü göstərir.

Bu, əhəlinin artımı və enerji istehlakı, torpaqdan istifadə, beynəlxalq ticarət və nəqliyyat kimi digər insan fəaliyyətinin artması ilə sənayenin inkişafıdır. İqlim dəyişikliyinə əsas səbəbi global istiləşmədir. Buna səbəb atmosferdə "istixana qazlarının" artmasıdır. Məlumdur ki, istixana qazları insan fəaliyyəti ilə artır. Karbon qazı (CO2) ən vacib istixana qazıdır; Atmosferə avtomobillərin işlənməsi qazlarından, istismə məqsədilə yandırılan yanacaqlardan və zavod bacalarından atılır.

Global istiləşmənin nəticələri nədir?

Biz artıq global istiləşmənin bir çox təsirlərini yaşayırıq. Global istiləşmənin nəticələri

Ekologiya

Yeni MÜSAVAT
N 106 (8479) 21 iyun 2024

Başqa sözlə, Günəşdən gələn şüaların bir hissəsi ozon təbəqəsi və atmosferdəki qazlar tərəfindən sovrulur. Bir qismi litosferdən, bir qismi isə buludlardan geriye əks olunur. Yer üzünə çatan şüalar geriye dönerkən atmosferdəki su buxarı və digər qazlar tərəfindən tutulur. Bu hadisə günəş şüalarıyla istilənən, amma içindəki istiliyi çölə buraxmayan istixanaları xatırladır. Nəticədə atmosfer istiləşir ki, bu da istixana effekti adlanır.

İqlim dəyişikliyinə səbəb olan digər amil kosmosun istismarıdır. Kosmosa buraxılan raketlər atmosferin yuxarı həddində ozon qatını zədələyir və atmosferdə istixana effekti ya-

Dünya anormal istilərə hazırlaşır

Global istiləşmənin fəsadları niyə can alır?

bunlardır:

- Buzlaqların əriməsi;
- Leysan yağışın miqdarının artması;
- Dənizlərin su səviyyəsinin artması;
- Tufan və daşqınların zərərinin artması;
- Bataqlıqların quruması;
- Buxarlanma və quraqlığın miqdarının artması.

İqlim dəyişikliyi həm insanlardan qaynaqlanan emissiyanın səbəbi olduğu istixana qazlarının hərəkəti gətirdiyi global istiləşməni, həm də bunun nəticəsində hava modellərində özünü göstərən böyükölçülü dəyişiklikləri əhatə edir. Əvvəl-

ki dövrlərdə də iqlim dəyişiklikləri olmasına baxmayaraq, 20-ci əsrin ortalarından bəri insanlar Yer kürəsinin iqlim sistemə misli görünməmiş dərəcədə təsir göstərən və global miqyasda dəyişikliklərə səbəb olub.

İstiləşmənin ən əsas hərkətverici qüvvəsi 90%-dən çoxu karbon qazı (CO2) və metandan ibarət olan istixana qazlarının emissiyasıdır. Antropogen amillər sırasında azot oksidi, azot-1 oksid və xlor-flor birləşmələri də yer alır. Bu emissiyaların əsas mənbəyi enerji istehlakı üçün təbii yanacaqların (kömür,

neft və qaz) yandırılması olsa da, kənd təsərrüfatının, ağacların kəsilməsinin və sənaye proseslərinin də rolu var. Eyni zamanda məişət tullantıları, avtomobillərin havaya buraxdığı qazlar da atmosferi çirkəndirməklə istiləşməyə yol açır.

Son əsrdə, xüsusən də son 30-50 ildə müşahidə olunan global istiləşmə onilliklər ərzində atmosferdə toplanan su buxarı, karbon dioksid, metan, azot oksidi xlorofloro karbonlar kimi günəş işığı ilə qızdırılan, Yer səthindən infraqırmızı istilik şüalarını udan qazlar tərəfindən əmələ gəlir.

ranır. Ozon təbəqəsinin incəlməsi də global istiləşməyə yol açan digər səbəbdir.

İqlim Dəyişmələri üzrə Hökumətlərarası Ekspertlər qrupunun son qiymətləndirmə hesabatına görə, son 100 ildə Yer kürəsində orta temperatur 0,8 dərəcə artıb. BMT-nin hesabatında göstərilir ki, son 150 ildə dünyada temperatur 1 dərəcə yüksəlib. Ekspertlərin ehtimallarına görə, əgər Yer kürəsində temperatur bu sürətlə qalxmaqda davam etsə, 2050-ci ilə qədər hərərət 2-2,5 dərəcə, 2100-cü ilə qədər isə 6 dərəcəyə qədər yüksələ bilər.

İnsanı 2 günə öldürən mikrob sürətlə yayılır - hələlik bu ölkədə... Zəhərli şok sindromunun (TSS) əlamətləri

Yaponiyada insanı 48 saat ərzində öldürə bilən "ət yeyən bakteriya"nın yaratdığı xəstəlik sürətlə yayılır. Bu barədə "Bloomberg" məlumat yayıb. Söhbət adi A qrupu streptokokundan - hava damcıları və təmas yolu ilə ötürülən beta-hemolitik qram-müsbət bakteriyadan gedir. Çox vaxt infeksiya boğazda başlayır.

"İnsanlar tez-tez streptokoklara, o cümlədən "ət yeyən bakteriya" adlanan streptokok A-ya yoluxurlar. Lakin yoluxanların heç də hamısı toksik şok sindromuna tutulmur", - nəşr yazır.

Streptokok toksik şok sindromu bədənin atipik reaksiyası hesab edilir. Xəstəlik ən çox ayaqlarda ağrı və şişkinliklə başlayır. Qızdırma və aşağı qan təzyiqi fonunda toxumaların nekrozu sürətlə irəliləyir. "Ölümlərin çoxu 48 saat ərzində baş verir. Xəstə səhər saatlarında ayağın-

da şişkinliyi hiss edirsə, günortaya şişlik dizə yayıla, insan 48 saat ərzində ölə bilər", - Tokio Tibb Universitetinin yoluxucu xəstəliklər üzrə professoru Ken Kikuchi deyib. O həmçinin bildirib ki, ha-

zırkı infeksiya sürətində Yaponiyada bu il yoluxma hallarının sayı 2500-ə çatıb, "dəhşətli" ölüm nisbəti 30% təşkil edir.

Bununla belə, professor həmkarlarını və ümumilikdə in-

sanları panikaya düşməməyə və əsas gigiyena qaydalarına riayət etməyə çağırır.

Öncə qeyd edək ki, Toksik şok sindromu (TSS) toksinlər istehsal edən müəyyən bakte-

riyaların səbəbi olduğu nadir, lakin potensial həyatı təhlükəsi olan bir xəstəlikdir. Bu xəstəlik qaraciyər, ağciyər və ya ürək kimi həyatı orqanların çatışmazlığı ilə nəticələnə bilər.

Toksik şok sindromu ilk dəfə 1978-ci ildə bir qrup uşaq xəstəliyini zaman müəyyən edilib. Dəri yaraları, cərrahi kəsiklər, burun qaığı, yanıqlar və ya ginekoloji prosedurlar bu xəstəliyə tutulma riskini artırır.

Toksik şok sindromuna (TSS) səbəb olan nədir?

Zəhərli şok sindromuna səbəb olan üç əsas bakteriya növü stafilokok aureus, clostridium sordelli və streptokok pyogenesdir. Bir çox hallarda bu bakteriyalar dəridə və ya selikli qişalarda heç bir mənfi təsir göstərmədən yaşayır. Bununla belə, müəyyən şərtlər altında bəzi bakteriya suşları sürətlə böyüməyə və toksinlər istehsal etməyə başlaya bilər.

Zəhərli şok sindromunun (TSS) əlamətləri hansılardır?

Simptomların başlanğıcı adətən ani olur. Zəhərli şok sindromunun simptomları toksinləri istehsal edən bakteriyaların növündən asılı olaraq dəyişə bilər. Semptomlara aşağıdakılar daxil ola bilər: bulantı və ya qusma, ani yüksək hərərət və titrə-

mə, sulu ishal, dəridə pis günəş yanığı və ya qırmızı nöqtələrə bənzəyən döküntü, başgicəllənmə, yüngül başgicəllənmə və ya huşunu itirmə, gözlərdə qızartı (konjunktivit), ayaq altı və ya ovucaların dərisinin soyulması.

Bəs təhlükəli mikrobun başqa ölkələrdə, Azərbaycanada yayılma riski nə dərəcədədir? İnsanlar nələrə diqqət etməlidir, xüsusən də isti yay mövsümündə?

Mövzu ilə bağlı infeksi-onist Vasif Əliyev "Yeni Müsavat"a danışib. Həkim qeyd edib ki, streptokok toksik şok sindromu hər ölkədə, hər insanda və hər yaşda görünə bilər: "Streptokok toksik şok sindromu pandemiyaya səbəb ola bilmir. Bu baxımdan Yaponiyadan Azərbaycana da gələ bilər kimi bir təhlükəsi yoxdur.

Lakin orqan çatışmazlığı, ölümlə nəticələnə bilər. Əsasən bədən müqaviməti zəif olan insanlarda görünür.

Təhlükəli olduğunu nəzərə alaraq, temperatur, əzələ və baş ağrıları, dəridə qırmızı səpkilər olduqda mütləq şəkildə həkimə müraciət etmək lazımdır. Diaqnoz qoyulduqdan sonra antibakterial müalicə ilə qarşısını almaq olur".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Səudiyyə Ərəbistanının Həcc ziyarəti zamanı ölənlər müsəlmanların sayı 1000-ə çatıb. Məlumat görə, Məkkədə temperatur 51 dərəcəni keçib. Zəvvarların ölümünə səbəb olan da isti havadır. Qaydaya görə, vəfat edən zəvvarlar elə Məkkədə dəfn olunmalıdır.

Qeyd edək ki, bu il Həcc ziyarətində dünyanın hər yerindən 1,8 milyon insan iştirak edir.

Ehtimal olunur ki, bu sayda ölüm qeydiyyatsız zəvvarların çoxluğu ilə əlaqədardır, onların gəlişi düşərgələrdə xaos səbəb olub. Misirin bir rəsmisinin sözlərinə görə, zəvvarlar uzun müddət yeməksiz, susuz və kondisionersiz qalıblar, sığınacaq yeri olmadığı üçün ölüblər.

Hər il Həcc ziyarətində ölüm halları qeydə alınsa da, 1000 civarında zəvvarın ölümü son illərdə ilk dəfə qeydə alınır.

Həcc ziyarəti zamanı ölənlərin sayının artması dini baxımdan arzuolunmaz hadisə sayılmasa da, dünyəvi və insan haqları baxı-

Həcc ziyarətində təhlükəsizlik məsələsi - dini və dünyəvi baxış

Fazil Mustafa: "İsti havada sağlamlıq problemləri olan insanların səfərə çıxması qeyri-rasional düşüncənin nəticəsidir"

Rəsul Mirhəşimli: "Ölümlərin sayının çox olmasında Səudiyyə Ərəbistanının müvafiq orqanları da məsuliyyət daşıyır"

tirə bilərlər. Hər halda, insanların beynində belə bir düşüncə var ki, Həcc ziyarəti mənəvi cəhətdən rahatlaşdırmaq üçündür. Bunu sağlam düşüncə hesab etmək olmaz. Azərbaycanda da bu düşüncədə olan çox sayda insan var. Onlar da fərqi nə varmadan bu ritualları yerinə

Həcc ziyarəti zamanı ölənlərin sayının əvvəlki illərlə müqayisədə çox olmasını məsxərəyə qoymaq olmaz. "Yeni Müsavat"a şərh verən R. Mirhəşimli səbəb nə olursa-olsun, insan ölümünə bu cür münasibəti doğru hesab etmir: "Ölüm insani yalnız yatağında yaxala-

heyvandan aşağı mərtəbəyə düşməsi ilə ortaya çıxıb.

Məhərrəmlikdə, Ramazan ayında, Həcc ziyarəti zamanı, Qurban bayramında insanların dini inancına hücum etmək şərəf göstəricisi deyil. Bu münasibət ictimai davranışlarına nəzarət edə bilməyənlərin mənəvi keyfiy-

Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektoru əhəmiyyətli risklərlə üzləşir

Azərbaycanın kənd təsərrüfatı sektoru iqlim dəyişikliyi, o cümlədən temperaturun dəyişməsi, yağintıların norması və ekstremal hava hadisələrinin artması ilə bağlı əhəmiyyətli risklərlə üzləşir.

APA xəbər verir ki, bunu COP29 Təşkilat Komitəsinin üzvü, kənd təsərrüfatı nazirinin müavini İlhamə Qədimova "COP29-a aparın yol: Dayanıqlı və Davamlı gələcək" mövzusunda 29-cu ali səviyyəli toplantıda çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, bunlar bizim kənd təsərrüfatı məhsuldarlığımıza da təsir edir: "Məqsədimiz ərzaq təhlükəsizliyimizi və kənd icmalarının güzəranını yaxşılaşdırmaqdır. Xüsusən də kənd təsərrüfatı ərzaq təhlükəsizliyində vacibdir. Azərbaycanda da bu vacibdir, çünki ərzaq təhlükəsizliyində kənd təsərrüfatı böyük rol oynayır. Bütün fermerlər yanaşmalarını dəyişməlidir. Təbii-ətlə mübarizəni dayandırmalı və onunla işləməliyik. Çünki davamlılıq üçün ölkəmizdə dayanıqlı kənd təsərrüfatına sahib olmalıyıq. Ona görə də biz bu istiqamətdə işləməyə başladırıq. Bu sektorda hökumət fermerlərə istehsal üçün subsidiyalar verir və biz fermerlərə yeni mexanizmləri öyrətməyə davam edirik. Məsələn, hər bir fermer əvvəldən öz torpağını öyrənməlidir ki, gübrə istifadəsində qərar verə bilsin və gələcək üçün davamlı məhsul əldə etsin".

İrandan Azərbaycana 11 kq narkotik keçirilməsinin qarşısı alındı

Iyun ayının 18-də saat 15:30-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının "Göytəpə" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində ümumi çəkisi 11 kiloqram 350 qram narkotik

vasitə marixuananın qaçaqmalçılıq yolu ilə İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikasına keçirilməsinin qarşısı alındı.

APA xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin mətbuat məlumatında deyilir.

Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

mından təhlükəsizlik tədbirlərinin, normal şəraitin, təşkilatçılığın formalaşmaması məsələsini gündəmə gətirib.

Millət vəkili Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, zəvvarlar müqəddəs torpaqları ziyarət etməyi nə qədər çox istəsələr də, ilk növbədə sağlamlığı düşünmək lazımdır: "Bu, əlbəttə, insanların inancları ilə bağlı olan məsələdir. Amma Şərq toplumunda inancın müasir dəyərlərlə uzlaşdırılması ənənəsi yoxdur. Zəvvarların müəyyən dərəcədə sağlamlıq və başqa problemləri dəqiqləşdirmədən ziyarətə getmələri əslində tibbi nöqtəyi-nəzərdən doğru deyil. Sağlam insanların gətməsi daha önəmlidir, çünki onlar ritualları rahatlıqla yerinə ye-

yetirmək üçün istər Həcc, istər Kərbəla, istər Məşhəd, istərsə də başqa müqəddəs yerlərə ziyarətə gedirlər. Böyük əksəriyyət ziyarətin fəlsəfəsini öyrənmədən, anlamadan ziyarəti sadəcə adət kimi gerçəkləşdirməyə çalışır. Fikrimcə, ilk növbədə sağlamlığa diqqət etmək lazımdır. Hava şəraitinin təzyiq, yaxud ürək problemi yaratmayacağını dəqiq müəyyən etdikdən sonra ziyarəti gerçəkləşdirmək olar. Hesab edirəm ki, müasir dövrdə insanlar dini inanclarını müəyyən dərəcədə sadələşdirmək yolunu seçməlidirlər. İsti havada sağlamlıq problemləri olan insanların səfərlərə çıxması qeyri-rasional düşüncənin nəticəsidir və üzücü haldır".

İlahiyyətçi Rəsul Mirhəşimli isə hesab edir ki,

mır. Təbii fəlakətlər zamanı nə qədər həyatını itirən insan olur. Elə bu yaxınlarda Salvadorda sel fəlakəti, Əfqanıstanda zəlzələ çox sayda insanın həyatına son qoydu. Məkkədə Həcc ziyarəti zamanı baş verən kütləvi ölümlər də təbii fəlakətin nəticəsində baş verib. Yay günlərində Azərbaycanda bu qədər istilər özünü göstərsə, təsəvvür edin, təbiəti etibarilə səhra olan ərazilərdə havanın temperaturu hansı dərəcədə ola bilər. 53 dərəcə istinin təsirindən baş verən faciə yüzrlərlə müsəlman zəvvarın ölümünə səbəb olub.

Hər il olduğu kimi, Həcc ziyarətini hədəfə alan islamofoblar bu il də özlərini o hədəfə qədər düşürüblər ki, insan ölümünü məsxərə obyektinə çeviriblər. Bu davranış tərzini özünü insan sayan kəslərin

yətlərin məcmusundan məhrum olmalarıdır. İnsanlıq bu deyil. İnsanlıq cəmiyyətə hər kəsin düşüncəsinə və əqidəsinə hörmətlə yanaşmanın göstəricisidir. Həyatı boyu ehtiyacı olana əl tutmayan, bir imkansız xəstənin müalicəsinə yardım etməyən, bir yetimi sevindirməyənlər başqalarının pulunun hesabını çəkir. Beynəlxalq konvensiyalar, Azərbaycan Konstitusiyası, "Dini etiqad azadlığı haqqında" Qanun insanların dini inanclarına müdaxiləni yolverilməz sayır. Bundan əlavə, insanın seçiminə qarışmaq ən yumşaq şəkildə tərbiyəsizlikdir.

Həcc imkanı çatan müsəlmanlar üçün vacib ibadətdir. Bu ibadətə də lağlağı obyektinə çevirməyə kimsənin haqqı yoxdur. Müsəlmanlar inanmayanların düşüncəsinə qa-

nışmağı İslam dininin qadağası olaraq, tolerant şəkildə qarşılayırsa, kiminsə inancına müdaxilə etmək də insanlıq baxımından, mənəvi göstəricilər üzrə yolverilməzdir. Heç bir müsəlman xaricə bahalı turistik səfərlər edən insanların seçiminə qarışmır. Bu, insanların istirahət hüququ, öz sərəvətini bildiyi kimi xərc etməsinə də öz seçimidir. Kimlərsə də müsəlmanların Həcc ziyarətinə qarışmağa haqqı yoxdur".

R.Mirhəşimli qeyd etdi ki, yaşanan faciənin məsuliyyətini araşdırmaq baxımdan yanaşmalar olsaydı, bunu anlamaq mümkün olardı: "Həcc ziyarətinin təş-

kilində məsuliyyət daşıyan Səudiyyə Ərəbistanının müvafiq dövlət qurumları bu faciələrin qarşısını almaq üçün lazımi tədbirləri görməli idilər. Minada zəvvarlar uzunluğu təxminən iki kilometrə çatan tunellərdən keçməli olurlar. Bəzən bu ərazidə yaranan izdiham kütləvi insan ölümlərinə səbəb olur. Bu ölümlərin qarşısını almaq üçün daha əlverişli şərait yaratmaq mümkün ola bilər. Bu baxımdan, ölümlərin sayının çox olmasında Səudiyyə Ərəbistanının müvafiq orqanları da məsuliyyət daşıyır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Avro-2024-ün qrup mərhələsinin ilk turunda Türkiyə və Gürcüstan yığmalarının qarşılaşması Azərbaycanda tərəfdarları ikiye böldü. Əksəriyyət qarşadaş Türkiyə millisinin qələbəsi ni arzulasa da, qonşu Gürcüstan yığmasını dəstəkləyənlər də az olmadı. Onlar bunu Cənubi Qafqaz ölkələrindən Gürcüstanın bu yarışda bir ilkə imza atması ilə əlaqələndirdilər. Amma gürcü millisini dəstəkləyənlər tənqid atəsinə tutulublar. Qarşadaş ölkəyə qarşı mübarizədə Gürcüstanın yanında olmaq anlaşılmaq mövqə kimi qiymətləndirilib. Onlardan biri - Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibi Elçin Hüseynbəyli feysbuk hesabında paylaşım edib. Sitat: "Düzü, heyvət edirəm! Bu nə yanlış düşüncədir? Bu nə deməkdir? Gürcülər heç zaman Azərbaycanı dəstəkləməz, əksinə, bizə nifrətləri ölçüyəgəlməzdir. Biz birmənalı olaraq Türkiyəni dəstəkləməliyik. Kimse orijinal, fərqli görünmək istəyirsə, rədd olsun bu ölkədən! Bağışlayın bir az sərt oldu, amma düz oldu!"

Kifayət qədər sərt ritorika ilə yazılmış bu statusa bir çox tanınmış ictimai şəxs reaksiya verib. **Deputat Fazil Mustafa** fikirlərini belə ifadə edib: "Əlbəttə, hamımız Türkiyəni dəstəkləyirik. Ancaq bu bir idman və sənət! Belə bir tələb qoymaq nə dərəcədə doğrudur? Sabah Messi türklər əleyhinə bir söz deyə bilər, onun oyununa bunun nə aidiyyəti? Gürcülər gözəl oynadılar, çox bəyəndim, ancaq Türkiyənin qalibiyyətinə çilgincasına sevindim. Oyun olaraqsa bəyənmədim. Yəni təəssübkeşliklə sənətsəverliyi fərqləndirmək lazımdır".

Yazar Xalid Kazımlı isə mövzu ilə bağlı fikirlərini **köşə yazısında** qeyd edib: "Hi-

Türkiyə-Gürcüstan "davası" Bakıda davam edir - tanınmışların reaksiyası...

"Qarabağın avrokuboklardakı uğurlarına neçə gürcü sevinirdi?"

mə bəndik, fürsət axtarıq ki, nəse bir şey olsun, başlayaq: Türkiyə elədir, belədir, o vaxt filan şeyi belə edib. Bu dəfə mızıldanmağa babat bir səbəb vardı: Türkiyə və Gürcüstanın milli futbol komandaları qarşılaşdı. Türklər və gürcülər Dortmunddakı stadionda qırışdılar, ölkəmizin patriotları və qərbperəstləri də sosial səbəklərdə. Bu dəfə ruspəstlər və fərsperəstlər də qərbperəstlərə qoşulmuşdular. Onları birləşdi-

rən dəyər var: anti-türkiyəçilik. Qafaya qoyublar. Hər cür "izm" Türkiyə elədir, belədir, o vaxt filan şeyi belə edib. Bu dəfə mızıldanmağa babat bir səbəb vardı: Türkiyə və Gürcüstanın milli futbol komandaları qarşılaşdı. Türklər və gürcülər Dortmunddakı stadionda qırışdılar, ölkəmizin patriotları və qərbperəstləri də sosial səbəklərdə. Bu dəfə ruspəstlər və fərsperəstlər də qərbperəstlərə qoşulmuşdular. Onları birləşdi-

cüstana azarkeşlik edirəm" yazırsan və bu komanda uzundan "təəssüf edirəm" qeydi edirsən? Yaxşı futbol, gözəl qollar izləmək istəyirdinsə, çempionatın üç ən gözəl qolunun ikisini Mərt və Arda vurub, ağzının əyrisi nədən düzəlmir? Tülküliyə ehtiyac yoxdur, kəsədən deyir ki, Türkiyədən ona görə xoşumuz gəlir ki, Qərbə dirsek göstərir, Rusiyaya qapazaltı olmur, İranın qarşısında maneədir, biz də Qərbin, Rusi-

yanın, İranın adamlarıyıq, qarnımız götürmür.

Yoxsa "yaxşı oynadırlar, müdafiələri zəifdir" - bunlar bəhanədir".

AĞ Partiya sədrinin I müavini Əhəd Məmmədli isə müzakirələrə tarixi prizmadan yanaşma ortaya qoyub: "Türkiyə-Gürcüstan oyunu məne nələri göstərdi:

Ölkəmizdə nə qədər manqurt, yaltaq və gizli xain var. Bu istər ictimai-media sektoru, istərsə də adi izləyicilər arasında olsun təəssüf ki, belədir. Qarabağın avrokuboklardakı uğurlarına neçə gürcü sevinirdi? Gürcüstan başqa yığma ilə görüşsə, yenə bəlkə də haradasa başa düşmək olardı, amma canımız, qanımız Türkiyə ilə oyunda necə bu ikisini bir yana qoya bilərsiniz...

Gəncə qapılan, Çələbi xan, Əfşar, Qacarlara qədər gedib çıxmıyacam (o vaxtlardan gürcüləri öz günahları ucbatından həmişə cəzalandırılmış) çox yaxın tarixi xatırladacam bu.....lər və lara. Ötən əsrin 90-larında millətçi-şovinist Qamsaxurdiya Borçalıda türkləri qovurdu. Şevərdnadze-

nin vaxtında Abxaziyadan qovulmuş svanlar bilərəkdən Borçalıda yerləşdirildilər ki, bu diyarın etnik balansını gürcülərin xeyrinə çevrilsin. Dağlardan düşmüş vəhşi svanlarla, borçalı türklərinin dəfələrlə qarşıdurması olmuşdur (sonuncusu da bu yaxınlarda baş vermişdir). Sevimli Saakaşvilinin gələn kimi Borçalıda türk kəndlərinin girovçılığına böyük xaç qoydururdu diyarın tarixi etnogenezini saxtalaşdırmaq üçün. İvanəşvilinin hakimiyyətində sərhəddə olan monastırıma basqılar olurdu, əsgərlərimizin əlindən silahı alınırdı. Rus-sovet imperiyası dövründə öz ata-baba yurdundan sürgün edilən qardaşlarımız məhsəti-türkləri müstəqil Gürcüstan hələ də vətənlərinə qəbul etməkdən imtina edir. Amma bu gürcülər, abxazlar və osetinlərə yalvarır ki, onlar bunlarla birlikdə yaşamağa böyük muxtariyyət alaraq razılıq versinlər. Abxaz və osetinlər, gürcülərin bu yalvarışlarını rədd edir (düz də edirlər). Cəvaxda yaşayan ermənilər rahat dillərində yaşayırlar, təhsil alırlar.

Qarşadaş Türkiyə ilə matçdan öncə bəzi gürcü azarkeşlər nə vaxtsa tarixdə Böyük Səlcuqlunun guya yenilməsi ilinin rəqəmləri və adlarla formalar geyiniblər..."

Qeyd edək ki, Almaniyada keçirilən futbol üzrə Avropa çempionatının F qrupunda baş tutan Türkiyə-Gürcüstan matçında Türkiyə komandası 3:1 hesablı qələbə qazanıb. Yığma qələbə qazandıran qolları Mərt Müldür (25), Arda Güler (65) və Kərim Aktürkçü (90+7) vurub. Gürcüstan millisinin heyətində isə 32-ci dəqiqədə Georgi Mikautadze fərqlənib.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Avropada türk ruzigarı - qardaş ölkənin yığmasına ümidlər böyükdür

Ekspert: "İlk turdan sonra əminliklə demək olar ki, turnirin əsas favoritləri Fransa, İspaniya, İngiltərə və Almaniyaadır"

Almaniyada keçirilən futbol üzrə Avropa çempionatında iyunun 19-da qrup mərhələsinin II turunun oyunları baş tutub.

Qəzet çapa gedərkən AVRO-2024-ün II turunun növbəti oyunları keçirildi. Sloveniya-Serbiya, Danimarka-İngiltərə və erkən final adlandırılan İspaniya-İtaliya qarşıdurması yaşanıldı. Nəticələr hələ tam məlum olmadığı üçün məlumat verə bilmədik...

Futbol mütəxəssislərinin buillik çempionatın indiyə qədərki nəticələri barədə ən müxtəlif fikirlərinə rast gəlinir. Yarışın bundan sonrakı mərhələsi barədə də fərqli proqnozlar səslənməkdədir. Ümumilikdə götürdükdə, bu çempionatın gözənlidiyindən də qat-qat azarkeşlərdə maraq oyatdığı və əsl futbol bayram abı-havasında keçirildiyi sosial şəbəkələrdə paylaşılan statuslarda, eləcə də futbol həvəskarlarının, mütəxəssislərinin fikirlərində görünür.

Amma heç şübhəsiz ki, diqqətlər ən çox qarşadaş Türkiyə millisinə yönəlib. İlk oyunda Gürcüstan yığmasını çətinliklə də olsa, 3-1 hesabı ilə məğlub edən türk yığmasına ümidlər çox böyükdür.

Futbol mütəxəssisi Kənan Məstəliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, ümumi diqqət yetirəndə yarış iştirakçılarının hər birinin qələbəyə köklənmə-

si seziilir. Temp hər matçda yüksəkdir, intensiv futbol oynanılır, vaxt aparmaq, mübarizədən qaçaraq xal və ya xallar qazanma istəkləri çox deyil.

O, türklərin qarşıdakı iki oyunda çox diqqətli olmalarının vacibliyini vurğuladı: "Qarşadaş Türkiyənin qələbəsi də bizi sevindirdi. Ümumi oyunu götürəndə ay-ulduzlular çox da yaxşı oynamadılar, müdafiədə çox səhvlərə yol verdilər. Montellanın bəxti əlinin altında fərdi baxımdan güclü, istedadlı oyunçuların olması baxımdan gətirmişdi. Arda Güler kimi super, fenomenal oyunçu Türkiyəni istənilən rəqiblə qarşılaşmada bir addım önə çıxarır. Onun gürcülərə vurduğu qol isə hələ uzun müddət danışılacaq. Qrup çox güclüdür, nə portuqaliyalılar, nə də çexlər bu qədər epizodu boşa verməyəcək, müdafiədəki boşluqlardan maksimum yararlanacaq. Türkiyə daha diqqətli oynamalı, arxa xətdəki zəif nöqtələri öndə pressing və yarımmüdafiə xəttindəki sıx və fəal oyunu ilə sığortalamalıdır. Ümumən düşünürəm ki, qarşadaş ölkənin qrupdan çıxmaqda problemi olmayacaq və biz onları pley-offda görə biləcəyik".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı bu çempionatda yer alan ölkə komandalarını iki hissəyə bölür: "Avro-2024-ün maraqlı keçdiyi ilk turun oyunlarına istina-

dən iddia etmək olar. Amma qrup mərhələsinin ilk turu həm də ikili fikir formalaşdırdı, nəticəyə oynayan komandalar və futbol oynayan komandalar.

Nəticəyə oynayan komandalar çempionatın aşkar favoritləri hesab olunanlardır - məsələn, İngiltərə, Fransa. Aşkar hiss olunur ki, bu komandalar qrup mərhələsinə çox güc sərf etmədən adlamaq niyyətindədirlər. İlk turda bu yığmaların minimal hesablı qələbəsi, nəticəyə hesablanmış oyun göstərməsi bunun sübutudur.

Futbol oynayan komandalar isə favorit hesab edilməyənəldir.

Məsələn, Albaniya yığmasının yaradıcı futbolu hər kəsə zövq verdi. Bu komanda ilk turda İtaliyanı futbol oynamağa

məcbur etdi. Elə ikinci turda da Xorvatiyadan üstün təsir bağışladı. Sadəcə, albanların bu oyunlarda qalıb gələ bilməməsi təcrübəsizliyi ilə bağlıdır. Albaniya Xorvatiyanın işini elə ilk hissədə bitirməliyi, amma yaradılan şanslardan yararlanma bilmədilər.

Xorvatiya isə belə deyək, heç nədən iki qol vurdu. Böyük təcrübə budur. Amma bütün hallarda Xorvatiyanın "qatırı gedib" deyə bilər. Bu yığma daha böyük turnirlərdə rəqəbat aparmağa qadir deyil.

İspaniya çempionatın əsas favoritlərindən olduğunu elə Xorvatiya ilə qarşılaşmada sübut etdi. Baxımlı futbol və əsl qələbə.

Baxımlı futbol sərgiləyən yığmalardan biri də Macaris-

tandır. Amma təkə baxımlı futbolla nəticə əldə etmək olmur. Macaristan həm İsveçrə, həm də Almaniya ilə oyunlarda "avtobus" qurmaqdan imtina etdi. Futbol oynadı, qol vəziyyətləri yaratdı. Amma onları reallaşdırmaq baxımından ciddi problemlə üzləşdilər. Məni ilk turda ən çox təəccübləndirən Rumıniya və Ukrayna oldu. Biri müsbət, digəri mənfi baxımdan.

Rumıniya olduqca ağıllı futbol sərgilədi. Bu komanda Hacinin dövründəki yığmanı xatırladı. Amma Ukrayna böyük potensialına rəğmən ilk turda bərbad təsir bağışladı. Hiss olunur ki, Ukrayna bu turnirə hazır deyil. Onların bundan sonra toparlanacağı da çətin görünür. Müsbət emosiya yadradan başqa bir yığma isə Slo-

vakiya oldu. Bu yığma Belçikanı devirməklə, nəticəyə oynamağı bacardığını göstərdi. Slovakiya istənilən yığma üçün başağrısı ola bilər.

Türkiyə yığması ilk turda qələbə qazandı. Amma necə qələbə? Bu, komanda oyununun yox, ayrı-ayrı futbolçuların fərdi ustalığının qazandığı qələbə idi. Türkiyənin oyununda komanda intizamı çatışmır. Gürcüstan xeyli qol vəziyyəti yaratdı. O şanslardan istifadə etsəydilər, hesab fərqli ola bilərdi. Türkiyə yığması müdafiə xəttində xeyli boşluqlar verdi. Çexiya və Portuqaliya bu səhvləri Türkiyəyə bağışlayacaq? Güman etmərəm. Türkiyə yığmasında komanda oyunu ilə bağlı ciddi nizam-intizam işinə ehtiyac var.

Portuqaliya yığmasının Çexiya ilə oyunu göstərdi ki, bu komandanın Ronaldo problemi var. Komanda Ronaldo üçün oynamağa məcbur edilir. Ronaldo isə həmin Ronaldo deyil. Bu tendensiya dəyişməsə, Portuqaliya yığması heç yarımfina da adlaya bilməyəcək".

N.Muxtarlı son proqnozlarını da bizimlə bölüşdü: "İlk turdan sonra əminliklə demək olar ki, turnirin əsas favoritləri Fransa, İspaniya, İngiltərə və Almaniyaadır. Onlara kimlər "əlcək" ata bilər? İlk tur dikte edir ki, bu yığmalar Rumıniya, İsveçrə, Niderlanddır.

Böyük ehtimalla, 2 və 3-cü turlarda yığmalar kartları daha çox açacaq. Bu da qarşıda bizi daha cəlbedici oyunların gözlədiyini deməyə əsas verir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

ÜSAVAT

Son səhifə

N 106 (8479) 21 iyun 2024

110 yaşlı qadın əməliyyat olundu və ...

Türkiyədə 110 yaşlı qadın əməliyyat olunduqdan sonra sağalıb. Hadisə ölkənin Siirt vilayətində baş verib. Məlumatla görə, Hanife Baykara keçən həftə qasıq nahiyyəsində ağrı şikayəti ilə Siirt Təhsil və Araşdırma Xəstəxanasına müraciət edib. Lazımı müayinələrdən keçən qadın əməliyyat edilib.

Həkimlər uğurlu əməliyyatdan sonra Baykaranın səhhətinin yaxşı olduğunu jurnalistlərə bildiriblər. Qadının bu gün evə buraxılacağı qeyd olunub.

İlon Mask "Twitter"-in əşyalarını hərraca çıxarır

Multimilyarder İlon Mask "Twitter"-ə məxsus əşyaları hərraca çıxarır.

Məlumatla görə, ümumilikdə satışa 584 lot təqdim olunub. Buraya qəhvə masaları, quş qəfəsləri, onlarla oturmaq, DJ konsolu, musiqi alətləri və s. daxildir.

Hərraca çıxarılan "Twitter" nişanlarından biri hələ də şirkətin San-Fransiskodakı baş ofisinə yapışdırılıb.

Hərraca həmçinin iki yağlı boya tablosu da çıxarılıb. Onlardan birincisi Eilen DeCeneresin 2014-cü il Oskar mərasimində çəkdiyi selfidir. Digəri isə ABŞ prezidenti Barak Obamanın 2012-ci ilin noyabrında yenidən seçildikdən sonra "Twitter"-də paylaşdığı foto-nun təsviridir.

Əşyaların satışı ilə məşğul olan "Heritage Global Partners" auksion evi lotların minimum qiymətinin 25 dollar olduğunu bildirib.

Hərrac sentyabrın 12-də başlayacaq və iki gün davam edəcək.

Evli cütlük hava şərinə od tutub yandı

Moskva vilayətinin Ramenskoye şəhərində 52 yaşlı qadın və əri hava şarı ilə uçuş zamanı yanıb. Qadın ərinə ad günündə sürpriz etmək üçün Günəşin doğuşunu hündürlükdə birlikdə qarşılamaq istəyib. Lakin ad günü faciə ilə bitib. Şar havaya qalxdığı zaman alov şlanqı qopub və nəticədə qadının üzərindəki paltar alışıb.

Ağır xəsarətlər alan qadın ayaq və bud nahiyyəsini - bəyənək mərkəzinin reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib. Ona 1-ci, 2-ci və 3-cü dərəcəli baş, üz, boyun, əllər, sol

ayaq və bud nahiyyəsini - bəyənək mərkəzinin reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib. Ona 1-ci, 2-ci və 3-cü dərəcəli baş, üz, boyun, əllər, sol

Sertolovoda küçələrdə qaçan dəvəquşu sakinləri qorxutdu

Rusiyanın Leninqrad vilayətinin Sertolovo şəhərində küçələrdə qaçan dəvəquşu sakinləri olduqca qorxudub.

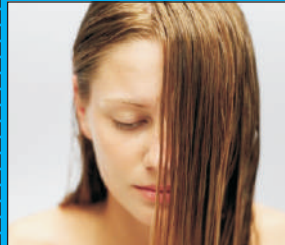
Məlum olub ki, o, sahibəsi olan sirk məşqçisinin evinin yaxınlığında baş verən yanğından təşvişə düşüb və qaçıb.

Evde saxlanılan "Styopa" adlı dəvəquşu məşqçi Larisa Laynerlə birlikdə yaşayır və heç vaxt qaçmağa cəhd etməyib. Lakin qonşu evdə baş verən yanğın onu qorxudub və quş bəyənək qədər sürətlə baş alıb qaçmağa başlayıb.

Yoldan təsadüfən keçən sakinlərdən biri isə arxasına baxıb dəvəquşunu gördükdə təəccüblənib və həyəcanlanaraq o da quşdan qaçmağa başlayıb.

Xoşbəxtlikdən "Styopa"-nı tapmaq mümkün olub. Quşun sahibəsi və yerli sakinlər meşə və bataqlıqlar boyu onun arxasınca qaçıblar. Larisa Layner quşun dərisinin bir az qopduğunu bildirib.

Baş bu səbəbdən çox tərləyir

Lazım olan vitamin və minerallara malik olmayan bədəndə disfunktsiya baş verir və bunun nəticəsində bir çox fəsadlara rast gəlinir. D vitamini də məhz bu vitaminlərdən biridir. Bu vitamin bədəndəki kalsium və fosfat səviyyələrini tənzimləmək üçün lazım olan önəmli vitamin hesab olunur. Həmçinin dişlərin sağlamlığı, sümüklərin və əzələlərin qorunmasına kömək edən bu vitaminin bədəndə əksikliyi zamanı bir çox problemlər baş qaldırır. Hətta bu vitaminin ciddi çatışmazlığı nəticədə uşaqlarda deformasiyaya və yetkinlərdə osteomalasiya kimi təəssüfəngiz sümük vəziyyətinə səbəb ola bilər.

Milli.Az Medicina.az-a istinadən xəbər verir ki, həkim-tərapevt İrina Andreeva D vitamini çatışmazlığının simptomları haqqında danışır.

O bildirir ki, baş nahiyyəsini tədrəməsi orqanizminin daha çox D vitamininə ehtiyacı olmasına işarədir. Sinir-əzələ qıcıqlanması və tərləmənin həddindən artıq təfərrüatı da D vitamini çatışmazlığının ümumi erkən simptomu kimi təsvir olunur.

D vitamini çatışmazlığının digər ümumi əlamətlərinə aşağıdakılar daxildir:

Zeif əzələlər
Çəki artımı
Yorğunluq
Zeif sümük və oynaq.

Əlavə olaraq o qeyd edib ki, xüsusilə 50 yaşdan sonra insanlar ən az iki həyati vitamin çatışmazlığı ilə üzləşirlər. Məhz bu səbəbdən bədənin vitamin tələbatını öyrənməli və bu məsələyə daha həssas yanaşılmalıdır.

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər bir insan orta hesabla 290 min dəfə gülür.
- * Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- * Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağır dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- * Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə biri-birinə söz verirlər.
- * İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirir.
- * Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- * Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- * Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- * İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- * İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər).
- * İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- * İnsan ömrü boyunca 9 il televiziyaya seyr edir. 2 il isə sadəcə reklamları izləyir.
- * Hər bir insan ildə 2 min yuxu görür.
- * Hər bir insan təxminən 4,5 il avtomobil idarə edir və bu insanlar ilin 3 ayını yollarda keçirir.
- * Parisin küçələrini bəzəyən şabalıd ağacları Fransaya Türkiyədən gətirilmişdir.
- * İnsan 1,5 ilini hamamda keçirir.
- * "Bugatti Veyron" avtomobili ən yüksək (420 km) sürətlə gedərsə, 13 dəqiqədən sonra təkərləri ərilyər. Ancaq bu demək olar ki, mümkün deyil. Çünki 8 dəqiqə sonra benzini bitir.
- * Eskimoslarda ailəsindən məmnun olmayan uşaq istədiyi başqa bir ailə ilə birlikdə yaşaya bilər.

80 yaşlı Olimpiada iştirakçısı 18 il əvvəl aldığı biletlə kosmosa uçdu

"Virgin Galactic"-in "Unity" kosmik gəmisi kommersiya heyəti ilə suborbital uçuşu uğurla başa vuraraq Nyu-Meksikoda yerə enib. Aparat "Eve" təyərəsinin köməyi ilə havaya qalxıb. Təxminən 15 km hündürlükdə kosmik gəmi daşıyıcıdan ayrılıb və öz reaktiv mühərrikindən istifadə edərək 88 km-dən çox hündürlüyə çatıb.

ABŞ Hərbi Hava Qüvvələrinin təsnifatına görə, kosmosun sərhədi təxminən 80,45 km sayılır. Halbuki Beynəlxalq Aviasiya Federasiyasının təsnifatına görə, kosmos 100 km-dən də yüksəklikdə olan Karman xəttindən başlayır. Bildirilir ki, gəminin heyəti bir neçə dəqiqə çəkisizlik vəziyyətində olub. Bundan sonra "Unity" enməyə başlayıb. Aparat Nyu-Meksikoda Amerika Kosmik Limanının uçuş-enmə zolağına düşüb. Ümumilikdə uçuş 16 dəqiqə davam edib.

Budəfəki kosmik heyətə 1972-ci il Olimpiadasının iştirakçısı 80 yaşlı Con Qudvin və "Space for Humanity" qeyri-kommersiya təşkilatı tərəfindən keçirilən lotereyanın qalibi olan Karib adalarının sakinləri Keyşa Şahaff və qızı Anasteyşa Mayers daxil olub. Onları "Virgin Galactic"-in astronaut təlimatçısı Bet Moses müşayiət edib. Bununla yanaşı, "Unity"-ni idarə edən iki pilot da heyətə qatılıb. Maraqlıdır ki, Qudvin kosmik gəmi səyahəti üçün bileti 18 il əvvəl, təxminən 200 min dollara alıb. Hazırda biletin qiyməti 450 min dollardır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500